

3182

సామంతా

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకపదవి: విద్యానంద బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుట 5

1-4 1982

పుటలు 10, 11

—* ఈ సంచికలో *—

1. త్రిలింగలపాద శేషము-ఒక సమాలోచన.	1	8. భాషకు అనుశాసన మే వ్యాకరణము.	11
2. పోతన భాగవతంలో ప్రతిబింబింపబడిన అనాటి ప్రజాజీవనం.	3	9. రాజమండ్రి నామచిప్ప-3.	13
3. స్వగోచి	5	10. సుప్రసిద్ధ చారిత్రక పరిశోధకులు శ్రీ దిగవల్లి వేంకటశివరావుగారి లేఖలు.	15
4. చిత్రభారతముపై ప్రాచీన కావ్యగతి పాత్రల ప్రభావము.	6	11. రాజమహేంద్రము-రాజమహేంద్ర.	17
5. ప్రథమాంధ్ర చలనచిత్ర కళాదర్శకుడు-అడవి బాపిరాజు	7	12. రాధాంత రాజమహేంద్రము.	18
6. నీరాజనము. (పద్య)	9	13. నివాళి (పద్య)	26
7. రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారి తృణ కంకణం-అమలిన శృంగారం 'మానవ ప్రకృతి-ప్రణయ ప్రవృత్తి'	10	14. రాజమహేంద్రనామచిత్త్య మీమాంస.	26
		15. దుందుభి (కవిత)	29
		16. మధుర మీనాక్షి.	36
		17. డా. శ్రీ యస్వీ జోగారావుగారి 'అడిగొప్పలహోరుగాలి' కావ్యసమీక్ష.	31

చందా :

సంవత్సరమునకు రు. 12-00.

అర్థసంవత్సరమునకు రు. 6-50.

విడిచితి 60 రూ.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక * తేది 2010

సంపాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

‘త్రిలింగ లక్షణ శేషము’ - ఒక సమాలోచన

- శ్రీ యం. రామచంద్రుడు.

త్రిలింగశబ్దము దేశవాచకముగా ప్రసిద్ధి చెందినది. త్రిలింగదేశమందలి భాషకూడ త్రిలింగశబ్దవాచ్య మగుచున్నది. ప్రస్తుతము త్రిలింగ మనగా తెలుగుభాష యని యర్థము. ఆ భాషకు సంబంధించిన లక్షణము వ్యాకరణశాస్త్రము. దానియొక్క శేషము పూర్వపు వ్యాకర్తలు చెప్పగా మిగిలిన భాగము. ఆంధ్రభాషకు మొట్టమొదట నన్నయభట్టు ‘ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి’ యను వ్యాకరణమును వ్రాసినాడు. దీనిమూలమున నాయనకు ‘శబ్దకాసను’ డను బిరుదువచ్చినది. అయ్యది సంస్కృత భాషలో వ్రాయబడినది. ఆ గ్రంథమునకు పూరకముగా నధర్వణుడు అనుపండితుడు ‘అధర్వణకారికావళి’ యను గ్రంథమును రచించినాడు.

పై రెండుగ్రంథములును వ్యాఖ్యోప వ్యాఖ్యలతో విరాజిల్లుచున్నవి. కాని కమమున సాంఘిక సంస్కృత భాషా పరిచయము సన్నగిల్లుటవలన పరవస్తుచిన్న మనూరి ‘ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి’ సాధారణముగా గొని తెలుగుభాషలో పటిష్ఠమైన నూత్రములు రచించి బాల వ్యాకరణము వెలయుచినాడు. ఈ శేష గ్రంథము బాలవ్యాకరణమునకు పూరక గ్రంథ మనవచ్చును. కాని కొన్ని నూత్రములు శబ్దమునకర్థమునుమాత్ర మే చెప్పుచు నిఘంటురూపమున నున్నవి. కాగా దీనిని సంపూర్ణముగా శేషగ్రంథమనుటకు నీలు

లేదు. అదెట్లో వివరముగా పరిశీలించబడును.

ప్రతి శాస్త్రమునకు సంజ్ఞాపరిచ్ఛేద మవసరము కావున నది మొదట చెప్పబడును. చిన్నయనూరి యా ప్రకరణమున పరుష సరళాది సంజ్ఞలను సుమారు పండ్రెండింటిని జెప్పెను. శ్రీమదాచార్యుల వారు శేషగ్రంథమునందలి సంజ్ఞాపరిచ్ఛేదములలో కొత్త సంజ్ఞలను జెప్పలేదు. అసాధారణ నకారము ద్రుత మనియు, అక ప్రత్యయంతావ్యయంబు కళ యనియు నీరీతిగా కొన్ని సవరణలు గావించినాడు. ‘క’ ప్రత్యయంతావ్యయమును అక ప్రత్యయంతమనుటయు పొరపాటు. కొన్ని యుదాహరణములలో ననుచిత విభాగమువలన ‘అక’ యను విభాగ మేర్పడును. (కాదనక) ‘ఈక, లేక, పోక’ ఇత్యాదులలో అక ప్రత్యయము వినబడదు కనబడదు.

‘కొటపేటలు వైకృతములు’ ఇత్యాది నూత్రములు పూరకములు గాక వివరణ ప్రాయము లగుచున్నవి. నూరి ‘అత్తునవ సంధి బహుళము’ అని చెప్పటచే ‘రామయ్య’ మున్నగుచోట్ల నిత్యసంధి యగునని సమర్థించుకొనవచ్చును గాని ‘సామి + అయ్య = సామయ్య, లక్ష్మి + అమ్మ = లక్ష్మమ్మ’ ఇత్యాదుదాహరణములను సిద్ధిపజేయు నూత్రము బాల వ్యాకరణమున లేకపోవుటచే ‘శ్రేష్ఠతా

వాచకంబులగు ఆర్యాంబాద్యర్థక శబ్దంబులు పరంబులగుచో నన్ని యచ్చులకును సంధినిత్యము’ అని శేషగ్రంథము పూరించి యాలోపమును దీర్చినది. క్త్వంతైన యిత్తునకు సంధిలేదు’ అని నూరి నిషేధించగా ‘ఇక ప్రత్యయంతా వ్యయమునకు సంధియుఁ జూపట్టెడి’ అని సవరించినారు ఆచార్యులవారు. ఈనూత్రమున సంధియు అనుట సమంజసముగాలేదు. సమాచ్చయ ముండుటచే సంధియు అనగా సంధికూడ అను నర్థము వచ్చును. సంధికాక మతేమియు నధికముగా వచ్చుటలేదు. కావున ‘సంధి చూపట్టెడి’ అని యుండదగును.

‘ఇక ప్రత్యయంతావ్యయమునకు...’ అని నూత్రించియుండినచో నూరి నూత్రమునకు దగిన సవరణయై యుండెడిది. ఈ నూత్రమున నిచ్చిన యుదాహరణములుకూడ సమంజసములుగా లేవు. ‘అందిమ్మ’ అనునది శబ్దపల్లవము గాన నిట సంధిలేదని బులుసువారి యాశయము. ‘వెణచిట్లు’ అనుచోట ‘వెణిచిట్లు’ అని ‘ఎఱిగించిపుడే’ అనుచోట ఎఱిగించి తగన్ అని పాఠాంతరము లున్నందున నివియు తగిన యుదాహరణములు కావని వ్యాఖ్యాత యభిప్రాయము. కాగా నూత్రము, అందలి యుదాహరణములు రెండును సమంజసములుగా లేవు.

చిన్నయనూరి సర్వమున్నతని చోట్లం బలెన్నురుకోభా ‘అన్నివ్వకలి’ ఇత్యా

ద్యుదాహరణసిద్ధికై ద్రుత ద్విత్యసంధిని విధించలేదు. నన్నయ 'అన్నిష్టసఖి' అను పదమును తన భారతమున ప్రయోగించియు ఆంధ్రశబ్దచింతామణిలో 'అక్షం శేషానా చిద్రుతస్య' అని ద్రుతసంశ్లేషమును నిషేధించియున్నాడు. కాగా తన ప్రయోగమునకు తన నూత్రమునకును పొంతనయు కుదురుటలేదు. ఆచార్యులవారు 'కొన్నియెడల బ్రామాణికప్రయోగములం ద్రుతంబున కచ్చు పరంబగుచో ద్విత్యంబు చూపట్టెడి' అని నూత్రించి ద్రుత ద్విత్యసంధిని విధించి 'అక్షం శేషానా చిద్రుతస్య' అను నన్నయ నూత్రముతో ద్రుత ద్విత్యప్రయోగమునకు వైరశ్యమును నూచించుచున్న దని సమర్థించెను. కావున ఆచార్యులవారు చిన్నయనూరినే గాక నన్నయభట్టునుపైత మచ్చటచ్చట సవరించినారు.

శేష గ్రంథములో శబ్దపరిచ్ఛేదము విశేష్య విశేషణ స్వరూప నిరూపణముతో నారంభింపబడినది. విశేష్యశబ్దములకుగాని, విశేషణ శబ్దములకుగాని ప్రక్రియ చూపబడలేదు. అనుంత్రణమున విధింపబడిన 'ఓ' శబ్దము సంబోధ్యవాచకమునకు ముందే ప్రయోగింపబడును. అని నూరి నిబంధించి 'ఓరామాడ' ఇత్యాద్యుదాహరణముల నిచ్చినాడు. 'ఓతోయజనేత్రు గాంచిన వధూమణి' ఇత్యాదుల సిద్ధింపజేయుటకై 'ఓశబ్దం బొకచో సంబోధ్యవాచకంబునకు ముం దితరశబ్దవ్యవహితంబై కానంబడియెడి' అని నూత్రించి నూరి నూత్రమును సవరించినాడు. 'మహత్సమాహారకశబ్దం బమహత్కార్యయుక్తంబయ్యు తద్విశేషణ క్రియలు మహత్కార్య యోగ్యంబులు విభాషనగు' మున్నగునూత్రములు త్రిలింగలక్షణ శేషత్వమును నిరూపించుచున్నవి.

చిన్నయనూరి ఆచిత్రపరిచ్ఛేదము వ్రాసియు భాషతో బహుళప్రచారముగల వాడు. వీడు, ఆమె, ఆతె మున్నగు ఆచిత్ర సర్వనామములకు ప్రక్రియ చూపక సర్వవిధ క్తులలో వాని స్వరూపోదాహరణములు మాత్రము శబ్దమంజరిలోవలె పట్టికగట్టి చూపియున్నాడు. వారు శబ్దసిద్ధిని జూపకపోవుట గ్రంథవిస్తర భీతిచేతనో మతేకారణముచేతనో యై యుండవచ్చును. నీతారామాచార్యులవారు వాని నన్నింటిని సిద్ధింపజేయు నూత్రములను రచించి తమ గ్రంథమునకు లక్షణశేషత్వమును నిరూపించియున్నారు.

కాని 'నామ సర్వకామంబులకును... సముచ్చయార్థ విశేష... అయ్యది ముగ్ధ పూర్వకంబుగ విభాషనగు.' మున్నగు నూత్రములు దీర్ఘతమములై కంఠస్థము చేయుట కనువుగా నున్నవి. కారక పరిచ్ఛేదమున 'ఉద్దేశార్థమునందు ద్వితీయకు గుఱించియు ననుప్రయుక్తంబగు' నను నూత్రముచే 'మముగుఱించి' ఇత్యాది ప్రయోగంబులను సిద్ధింపజేసెను. మఱియు నా నూత్రవివరణమున 'సముచ్చయగ్రహణము కూర్చి జ్ఞానార్థము' అని వ్రాయుట యయుక్తము. 'కూర్చిలనునయోధవే ద్వితీయాచ' అని చింతామణిలోనుండగా నీ వివరణమే గాక నూత్రమందలి 'గుఱించియ' అను సముచ్చయముగూడ వ్యర్థమై యగుచున్నది. 'ఒకానొకచో తోడకు ప్రత్యేక ప్రయోగంబును జూపట్టెడి' - అను నూత్రముగూడ ప్రయోగ విశేషమును జూపునదేగాని ప్రక్రియనుజూపుట లేదు. 'ఒక్కచో ఉదంతంబకు ఆజడంబు తృతీయకు నవర్ణంబు గానంబడియెడి' అను నూత్రము 'ఏనుగున వేనుగునై మచు' ఇత్యాద్యుదాహరణములను సిద్ధింపజేయుచున్నది.

'షష్ఠీతత్పురుషంబులందు నగాగ మంబు విభాషనగు' అను నూత్రము 'ఎల జవ్వనంబున విలసనంబు, యోగక్షేమంబున తెలిగు' ఇత్యాదులలో నగాగమును విధించుచున్నది. ఇది క్రొత్తసమాసమును విధించుటలేదు. కావున సంధి పరిచ్ఛేదమున సమాససంధులలో కేర్పబడియుండినచో బాగుండెడిది. 'చదువునట్లు, పోయినట్లు' ఇత్యాద్యుదాహరణముల సిద్ధికై నిబద్ధింపబడిన 'ధాతుజ విశేషణంబులు తదార్థకావ్యయంబుతోడ కర్మధారయంబగు' అను నూత్రము త్రిలింగలక్షణ శేష గ్రంథ మనుటను నిరూపించుచున్నది.

'కలకంఠుడు' అను పదము మిశ్రమ బహువ్రీహి యని యహోబలుని అభిప్రాయము. అట్లేచో గ్రామ్యము కాకపోవలసివచ్చును. ఇందలికంఠశబ్దము తద్భవమనియు, తద్భవముతో అనాంధ్రవర్ణమైన తకార ముండుటవలన నిది (య) గ్రామ్యమనియు, పెద్దలు ప్రయోగించుటచే యనింద్యగ్రామ్య మనియు ఆచార్యులవారి యభిప్రాయము. ఇది యనింద్య గ్రామ్య మనుటలో బాలప్రాళ వ్యాకర్తలకు భిన్నాభిప్రాయములేదు. ఇది మిశ్రమ బహువ్రీహి యని నహోబలుని మతమును ఖండించుటకై 'కలకంఠుడు' బహువ్రీహి అని నూత్రించబడినది. కాగా పూర్వ వ్యాకరణములనేగాక, వ్యాఖ్యానములను గూడ సవరించుట, వివరించుట, పూరించుట త్రిలింగలక్షణ శేషకర్తయైన నీతారామాచార్యులవారి యభిప్రాయమైనట్లు తెలియుచున్నది.

పోతన భాగవతంలో ప్రతిబింబింపజేసిన అనాటి ప్రజాజీవనం

- శ్రీ ఇ రంగారెడ్డి ఎం. ఏ.

కవియైనవాడు తన కావ్యములో తన కవిత్వాశక్తినంతను ధారవోసి ఆ కావ్యమును సకలాలంకార తవితాపటుత్వములకు పట్టుకొమ్మగా తీర్చిదిద్దెను. అందులో అన్ని కవితాలక్షణములతోబాటు అతడు తన కాలంనాటి ప్రజల ఆచార వ్యవహారాలు వారి విశోదాలు ఆయా సందర్భములనుగట్టి సమయోచితంగా గొప్పించెను. అంచులన పొరబడైనవానికి ఒక కావ్యమునుచదివినచో దానిలోని కవితాశైలియే కాక అనాటి సాంఘికాచార వ్యవహారాలు కూడ చక్కగా ద్యోతకమగును అందుచే నేటి ప్రజలకు తరతరాలుగా కట్టుకొస్తున్న సంప్రదాయపు గాయలు ప్రతిబింబించి మార్గదర్శకములగును. భాగవతం ఒక భక్తిరస సంభరితమైన పురాణము. పోతన తన అపారభక్తికి నిదర్శనముగా సర్వాంతర్యామియైన ఆ కృష్ణభగవానుని కథలను పరమరామణీయకంగా వర్ణించినాడు. పోతన తన కాలంనాటి ప్రజల ఆచారవిధులను, ముఖ్యముగా గోపాలకుల ఆటపాటలను మనోరంజకముగా, హృదయోల్లాసముగా పామరుల మనస్సుకు హత్తుకొను విధంగా వర్ణించినాడు. ఇందులో ఆ భగవంతుని బాహ్య చేష్టలుగూడ చక్కగా వర్ణించినాడు. దశమస్కంధంలో గోపాలకుల అందరు ఆలమండలను మేల్పు సందర్భములో ఈ విధంగా వర్ణించినాడు.

గోపాలకులు రందరు ప్రతిరోజు వారి వారి గోవులను మేల్పుకొనుచు అడవిలో వారు చేయు చేష్టలు నిజంగా ఈనాడు పశువుల కాపరులు చేయు చేష్టలతో సరిపోల్చబడును. వారు ప్రతినాడు అవుతను మండనుండి విడుచు సమయమున ఒకరినాడ మరొకరు తెలుసుకొని వేలెంది

ఇక పశువులను విడవండి అనుటకుగుర్తుగా వేలువు లూదడివా రట ఈవిధంగా గోపాలకులసవ్యడి విని కృష్ణ దొకనాడు బాలబాలికలతో గూడి అడవిలో 'చద్ది' యన్నము తిందామన్న కాకుకంతో లేగ దూడలను వేరుచేసి గోవులను తోలుకొని పోయినాడట. లేగదూడలను ఆవులవెంట అడవికి తోలుకుపోకి ఇంటివద్దనే ఉంచుదురు. నేటికిని మన పల్లెప్రజలు ఈవిధంగానే చేయుదురు. ఆగోపాలకులు చద్దిఅన్నమును మూటగట్టుకొని కానడియంగు పెట్టుకొని చెప్పలు తొడిగికొని దుడ్డుకత్తులను చేతియందు ధరించి లేక్కలేనన్ని తమ పశువులను తోలుకొని అడవికి పోయేడివారట. నేటికిని తమవెంట తీసికొనిపోవు 'చద్ది' అని పిలువబడు అన్నము రాత్రిదై యుంటుంది. ఎందుకంటే గొల్లవారిండ్లలో అంత ప్రాద్దున్నే అన్నం తయారుకాదు. ఆవేళకు వాళ్ళయిండ్లలో 'అంబళ్ళి'మాత్రమే యగును. కాబట్టి అంబలి త్రాగి రాత్రిదైన అన్నము మూట (చద్ది) కట్టుకొని పోయేడివారేమో. అంబలివలన అట్లు అన్నము తీసుకొనిపోయేడివారిని ఏమిటిది యని యడిగితే 'చద్ది' యని మాత్రం జవాబిత్తురు.

ఆవిధంగా వారు అడవిలోనికి వెళ్ళి కన్పించిన కాయకసరులు, పండ్లు మొదలైనవితినుచు గంతోషంగా వేలుగానము చేయుచు, నెమళ్ళతో ఆడుకొనుచు అచ్చటచ్చట అడ్డమైన వాగులను దాటుచు, చెట్లకువేళ్ళకు తీగలే ఊయెలుగా నూగుచు, ఒకరితోనొకరు పరిహాసము లాడుచు, చిట్టుకొనుచు, కయ్యములంటే కాలుదువ్వుచు, పోయేడివారట. ఈ యడవి వర్ణనమంతయు కళ్ళకు కట్టి

నట్లు వర్ణింపబడినది. ఈ చేష్ట లన్నియు పశువుల కాపరుల పిల్లలుచేయు చేష్టలని స్పష్టం. ఇవి పల్లెటూరి వాతావరణంలో పుట్టిపెరిగినవారికి ఏమాత్రం దూరపువిషయాలు కావు. పల్లెటూరివారిని అడిగితే అలంకారయతంగా కవితా రూపంలో చెప్పలేకపోయినా ఉన్నగున్నట్లుగా స్వాభావికంగా ఈ లక్షణము లన్నియు చెప్పదురు. పోతనామాత్యుడు గూడ చక్కగా పల్లెటూరి వాతావరణము అంగులో అడవి వాతావరణం చెట్లు చేమలతో, పండ్లఫలాలతో పుష్పభరితమై ఎట్లు రామణీయకంగా ఉండునో అంత మగోహరంగా భావవ్యక్తీకరణ చేసినాడు.

ఈవిధంగా ఆ గోపబాలకులు ఒకరి నొకరు తిట్టుకొనుచు ఆడుచు పాడుచు ఉంటే పశువులు పచ్చికబయళ్ళవెంట తిరుగుచు మేక మేయుచుండెడివి. అట్టి సమయంలో వాగు ఒకరిసద్దకావడి ఒకడు దాచునట. వాడు ఒకచోట దానిని వెనుకబోగా ఇంకొకడు దానినితెచ్చి వేరొకనికి ఇచ్చునట. అట్లు కొందరు ఆడుకొనుచుండగా -

'ఒక్కడు మున్నేమణిచన;

నొక్కడు బలబొబ్బ నులికివడన్'

అంటే ఒకడు ముందు నడిచినళ్ళగా అగి గమనించిన వేరొకడు వాడు అదిరి పడేవిధంగా గట్టిగా చెట్లచాటునుండి తేలేస్తాడట. అంతే, అది అంతయు అడవిప్రాంతం. వారు పసివారు. కాబట్టి ఒక్కొక్కరు వెళ్ళినచో తప్పక అది భయపడు వాతావరణం. మరి పసిపిల్లలు కాబట్టి అది సహజమే. ఒక్కడేమో చప్పుడు సడి గావండా వచ్చి ఇంకొకని కళ్ళుమూయునట. అప్పుడువాడు తికమకపడగా అదిచూచి వాడు నవ్వు నట. వారు చద్దులలో తెచ్చుకొనిన తీయైన భక్ష్యాలు ఒకడు తీసుకొని తింటుంటే

వానిని వేరొకడు వానిపైబడి లాక్కొని తినుచు ఆ పశువులచాటున వానిని మోగుచున్నట్లు. వారిలో బాటు పశువులను కాయుటకు వచ్చిన నందనందనుడు కొంచెము ముందుకుపోయినచో అతనిని ముట్టుకొంద మని ఒకరికన్నా ఒకరు ముందుకురికడ గట. అట్లు ముట్టనివారిని చూచి మిగతావారు నవ్వుచుండి రట.

ఈవిధంగా వారి ఆనాటి ఆటలు నేటి మన పల్లెటూరిపిల్లలు ఆడుకొను దాగుడు మూతలాట మున్నగు ఆటలవలె కళ్ళకు కట్టినట్లున్నవి. అట్లు ఎన్నడుగూడ యోగులుగాని మునులుగాని ఎవ్వని పాదపరాగ మెరుగకుందుకో అట్టి నీలావిశిష్టుని ఆ గొల్లపిల్లవాండ్రు కాగిలిచుకొనుచు, చెట్టపట్లా లాడుకొనుచు, ఒకరి నొకరు తిన్నుకొనుచు, గ్రుద్దుకొనుచు, ఒకరిపై నొకరుపడి ఆడుకొనుచు వారిని వారు మైచురచుచుండురు. వారు నిజంగా ఎంతటి భాగ్యవంతులో మరి? అయినా అతడు వారి యని వా రెరుగుదురా? ఆ సమయాన పసికనముతో మిసమిసలాడే వారు ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క హరియే. వా రావిధంగా ఒడలుమరచి ఆటపాటలందుండగా వేళయ్యెనది. అది పశువులు అనుదినము కడుపునిండుగా మేసి నీరు ద్రాగి కొంతతడవు విశ్రమించువేళ, అబాల గోపాలసమాహము వెంటతెచ్చుకొనిన చచ్చియున్నములు తినువేళ, కూలి వారు తమచంటిపిల్లలకు చనుగుడుపు వేళ, గోమాతలు తరిపిదూడలకు పాలు కుడుపువేళ, అట్టి వేళయంగు ఎండగూడ తగ్గి పోవును. ఆవేళ గోపాలకృష్ణుడు అతని స్నేహితులందరినీ 'ఎండకు మ్రగితిరి ఆకలి గొనియున్నారు. లేగలు, ఆవులు నీరు ద్రాగి విశ్రమించు ఈసమయమున మనందరం గూడి తిందా' మని కేక లేకాడట. అదితడవుగా గోపబాలకు లందరు ఒక్కచో పశువులన్నింటిని కేర్చి వారి చచ్చిచిక్కము

లను విప్పినారట. అసద్దులు ఎట్లా తిన్నారంటే అవతనే కంచాలుగా కేసికొని ఒకరికొకరు ఎదురుగా కూర్చొని తింటున్నారట. ఆ తినుట మెలాగుండంటే ఒకరిని చూచి ఇంకొకరు ఊరగాయలను తినుచు ఊరించుచుండెడివారట.

నేటికిని మనచిన్నపిల్లలు ఏవైనాపదార్థము తినునప్పుడు గ్రహించినచో వారు ఒకరికొకరు చూపించుకొని ఊరించుచు తినుట మనకు తెలియును. అదేవిధముగా ఒకడు ఇంకొకని కంచంలోనుండి వాడు ఎటో చూస్తుండగా చప్పున దొంగిలించి తినునట. తినుచునే అడుగు రట. ఒకడు అదిగో కృష్ణునిచూడు మని చెప్పి వానిని మోసగించి అతని భక్ష్యము లాగుకొనునట. ఈవిధంగా వారు తినువేళలోగూడ లేచుచు, పాడుచు, ముచ్చటలాడుచు, మరియుచు, తినుచుండుటను, వారి బాల్యమును పోతనామాత్యుడు మనకు కన్నులకట్టినట్లు వర్ణించాడు.

ఈవిధంగా కృష్ణుడు వారిలో గూడి చడ్డన్నము తిన్నాడట. అట్టిసమయంలో గోవులుమేయుచు అగణ్యంగా చొచ్చుకొనిపోగా కృష్ణుడది గని గోవులు ఎటు పోయెనో, ఏమయ్యెనో నేను చూచి వత్తును. మీరమాత్రం తృప్తిగా తినండిని వెడకపోవును. ఇచ్చట అసలు పనిని మరచి ఆటలపైగల వారి ఆసక్తినిచూస్తే ఆపనీపిల్లల నిర్లక్ష్యము, మైమరపు మనకు చక్కగా ద్యోతకమగుచున్నవి. నేటికిని మన పసిపిల్లలు ఇలాగే చేస్తూ ఒక్కొక్కరోజు ఆవుదూడలను ఏ పులులతో, తోడేళ్ళతో ఆహారముగా నిచ్చి యింటికి తిరిగివత్తురు. ఈ వృత్తాంతము పోతనామాత్యుని పల్లెటూరి జీవితానుభవమును అతడు స్వయముగా రైతన్న విషయమును చెప్పక చెప్పచున్నది.

ఇదేవిధంగా యక్కిలేదేని కళ్యాణ కథలోగూడ ఆమె బాల్యక్రీడలు చక్కగా వర్ణించినాడు. ఆమె చిన్నతనములో బొమ్మలపెండ్లిళ్ళు చేసెడిదట. మిగతా పిల్లలతోడ వియ్యమందెడిదట. గుజ్జెన గూళ్ళ సందడి చేసెడిదట. పంక్తి భోజనము చేయించెడిదట. పూలతీగలకు ఆధారము చూపి పెంచెడిదట. ఆమె రాచబిడ్డ కాబట్టి ఆమె బంగారు తూగుటుయ్యలలో ఊగెడిదట. సాయంగమయాన సౌధములపై ఆటలాడెడిదట. చిరుకలకే మాటలు నేర్పు నంతటి కమనీయ కంతముగలదట. ఈవర్ణనమంతయు పల్లెటూరివారికి అచ్చట పుట్టి పెరిగిన వారికి ఏమాత్రం అతిశయోక్తి గాదు. పల్లెటూరి బాలబాలికలు అనుదినము ఈ ఆటలు చక్కగా ఆడుకొందురు. ఇది పోతనామాత్యుని సహజ పాండితీపటి మకు మణిదర్పణము వంటిది. అటువంటి సహజపాండితీ ప్రజ్ఞాపాటకములు గల వాడు గనుకనే తనభాగవతంలో సహజ కరళ, నుందర మైన కవితాశైలి కనుగొనుముగా అతనికాలమునాటి ప్రజలయొక్క అందునా గొల్లవారియొక్క వేష భాషలు, ఆచారవ్యవహారములు ఆట పాటలు, చక్కగా వర్ణించినాడు. దాదాపు ఆ శతాబ్దముల కాలమునాటి ప్రజాజీవనమునకు నేటి ప్రజాజీవనమునకు ఎలాంటి పెద్దమార్పు లేదనియే చెప్పవచ్చును.

ఈవిధంగా భాగవతము కేవల కవిత్వమునకు, భక్తికి పట్టుగొమ్మమాత్రమేగాక ఆనాటి ప్రజాజీవనపు, సుప్రదాయపు ఛాయలు మనకు చిక్కగా విశదీకరించే ఒక మహత్తర గ్రంథం. దీనిని రచించి ముక్తిసొందిన పోతనామాత్యుడు నిజముగా పండిత పావరజన స్మరణీయుడు.

స్వ రో చి

క్రిమతి సి. హెచ్. సీతాలక్ష్మి, ఎం.ఎ.

మనుచరిత్రలో స్వరోచి పాత్రకు ఒక విశిష్టత ఉంది. పవర వరూధిరీ పాత్రల తరువాత అంత ప్రాధాన్యంగల పాత్ర స్వరోచి. స్వారోషిష మనుసంభవంలో ప్రవర వరూధినుల వృత్తాంతం సగభాగ మాత్రమించినట్లే స్వరోచి వృత్తాంతం కూడ మిగిలిన సగభాగాన్ని ఆక్రమించింది అల్లసాని పెద్దన స్వరోచి కథను నాలుగు, ఐదు, ఆఠవ అధ్యాయంలో కొంత భాగంవరకు రచించాడు.

ప్రవరరూపాన్ని ధరించిన గంధర్వుడు తన కామరూపధారణం బయటపడుతుందని సందేహించే వరూధినిని సంభోగ కాలంలో కన్నులు మూసుకొనేట్లు నియమించినను ఆ నియమం అక్కరలేక యే క్రీడాసమయంలో రతిపరవశత్వంవల్ల వరూధిని కన్నులు తమంతటనే మూతపడి పోయేవి. అలాంటి సంగమంవల్ల తేజోమయంబైన 'వృద్ధి నట్టి మేటిగర్భంబు నెలలు తొమ్మిదియునిండె' వరూధిని ఒక కుభముహూర్తంలో మిక్కిలి తేజోవంతుడును, దేవేంద్రుడుకూడ గౌరవించడానికి అర్హుడైన వరూధిని కనింది. దేవతలు పుష్పవృష్టి కరిపించారు.

చంద్ర నూయ్యల ప్రకారాన్ని తలదన్నేంతటి తేజా కలవాడు కాబట్టి అక్కడి మునులు 'స్వరోచి' అనే పేరు పెట్టారు. స్వరోచి పెరిగిపెద్దవాడై సకల విద్యానిభుడై, యుద్ధాలలో నేర్పరి అయ్యాడు. యౌవనంలో సకలవిధాలైన శృంగారచేష్టలతో విలసిల్లాడు.

స్వరోచి విశ్వకర్మచేపట్టణాన్ని నిర్మింపించుకొని, బోయదండును చేర్చుకొని

పరిపాలించడం మొదలుపెట్టాడు. ఒక రోజు స్నేహితులతోకూడ స్వరోచి అరణ్యానికి వెళ్లాడు. అక్కడ వారు చూసే ప్రకృతిసౌందర్యాన్ని ఆరణ్యరామణీయ కతను పెద్దన కన్నులకు కట్టినట్లు వర్ణించాడు. ఒకపద్యం చూడండి -

'అట్టియెడ నొక వరాహము
బిట్టడిచిన మొఱసెఁ గ్రక్కఁజేవులుదంష్ట్రం
జాట్టుకొని గొంపిఁ గలఁపఁగ
నిట్టలముగఁ దగిలినట్టి యొఱులవోలెన్'

స్వరోచికి కుభశకునం నోస్తుంది. ఇంతలో ఒక స్త్రీరోదనం వినిస్తుంది. ఆ స్త్రీ విలాస విభ్రమాది శృంగారచేష్టలు లేక వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ తన్ను రాక్షసుని బారినుండి రక్షించమని వేడ్కొంటుంది.

స్వరోచి దయాహృదయుడు, ఆర్తత్రాణ పరాయణుడు, మిక్కిలి పరాక్రమ వంతుడు. మనోరమనురాక్షసునిబారినుండి ఈ మెస్నేహితురాండ్రైన విభావనీ, కళావతులను కాపంపల్ల పొందిన త్వరతోగ బాధనుండి రక్షిస్తాడు. రాక్షసుణ్ణి చంపాడు అనడంవల్ల స్వరోచి ఎంతటి పరాక్రమవంతుడో తెలియకపోదు.

మనోరమనుండి ఆ స్త్రీ హృదయ విద్యను, ఇందీవరాక్షసునుండి ఆయుర్వేద విద్యను, విభావనీనుండి మృగపక్షిజాతుల భాషను, కళావతినుండి పద్మినీ విద్యను గ్రహించడంలో ఇతనికున్న శ్రద్ధ వ్యక్తి మాతుంది. సకలవిద్యలలో నిపుణుడని తెలుస్తుంది. ఈ ముగ్గురు స్త్రీలను వివాహము చేసుకొని సుఖంగా కాలంగడుపుతాడు.

ఒకరోజు భార్యలతో స్వచ్ఛగా క్రీడిస్తూ సరస్సుకడకు వెళ్ళి అక్కడ హంసదంపతుల సంతాపణను వింటాడు.

'తగులు నెవ్వఁ డొక్క తరుణికినొకనికి
మోతల వలచు నదియ మేలనంగ
వచ్చుఁగాని పెట్ట వనితలపైఁ గూర్చి
గలుగుననుట బొంబగాదె తమలో'

ఈమాటలను పెడచెవినిపెట్టి కామోద్రేకంవల్ల భార్యలతో భోగాన్ని అనుభవిస్తాడు.

తిరిగి మరొకసారి ఈవిధంగానే జంకల మాటలనుకూడ విని తిరస్కరిస్తాడు.

'...ఒహో నేను స్వరోచినే
పంకజాక్షులతోడ నెల్లపుడు దర్శ
స్ఫూర్తిఁ గ్రీడింప ల
జ్ఞాంకురం బడగించినారు తలపోఁగన్
నావ రోతయ్యో'

పక్షి జంతువుల భాషను తెలుసుకోవడంలో అతనికున్న పాండిత్యం వ్యక్త మాతుంది. తిరిగి కొన్నియెండ్లు కామదాహంతో ను భాన్ని అనుభవిస్తాడు. స్వరోచికున్న శృంగార క్రీడారంగ ఆసక్తి తెలుస్తుంది.

చివరకు సంసారంపై రోతపుట్టి అరణ్యానికి వెళ్తాడు. అక్కడ పులిపై వేసే బాణాన్ని నిరోధించి జంక తనపై వేయుమంటుంది. 'తనువుపయిన్ రోయ నేల' అని స్వరోచి అడగగా జంక నా మనస్సు నీపై చిక్కింది అని అంటుంది. నీవు హరిణమవు, నేను నరుడను. మనకు మిథునోచితకృత్యా లెల్లు చేకూరు నని స్వరోచి అనగానే జంక నన్ను అనురాగంతో ఆరింగనం చేసుకోమంటుంది. స్వరోచి జంకను కాగిట చేర్చుకొగానే వనదేవతారూపాన్ని పొందుతుంది. వనదేవత స్వరోచితో నీవలన మనువు కాదగిన వరూధిని పొందుమని దేవతలు వేడుకొన్నారు. నన్ను కూడి కొడుకును పడయుము. ఆ కొడుకుకల్ల నీకు పుణ్యలోక ప్రాప్తి లభిస్తుంది అంటుంది.

స్వరోచి దేవతలతోడి సాంగత్యంవల్ల మనుసంభవానికి కారణమైన మహానుభావుడు. పెద్దన స్వరోచి పాత్రను చాల చక్కగా తీర్చిదిద్దాడు.

చిత్రభారతముపై ప్రాచీన కావ్యగత పాత్రల ప్రభావము

- శ్రీమతి డి. అన్నపూర్ణ.

భావప్రకటన సాధనములలో భాష అత్యంత ప్రధానమైంది. సమాజములోని వ్యక్తులు ఒకరితో నొకరు సంభాషించు నవసరమున వారిమాటలలో ఆలంకారికత గోచరమగుట మనకు తెలిసిన విషయమే. ఈ ఆలంకారికత నాగరికులలో నున్నితముగా, సోశలుగాను మిగిలినవారిలో మామూలుగాను గోచరిస్తుంది. ఏదైన ఒక విషయమును నూటిగా అవతలివారివృద్ధయమునకు హత్తుకొనునట్లు తెలియజేయాలంటే ఉపమాలంకారము అందుకు దోహదకారి కాగలదు.

ఒక వ్యక్తిగత కోపమును గురించి చెప్పవలసి వచ్చినపుడు ఎన్ని విధములు గనో వివరించుటకంటే అతడు దుర్వాసమునివలె కోపిష్ఠిగుమా అని ఒక్కవాక్యముతో చెప్పినచో, శోభన వెంటనే అతని కంఠటికోపముగలదో సువ్యక్తము కాగలదు. వ్యవహార జీవితముపై కావ్యగత పాత్రల ప్రభావము గలదని చెప్పవచ్చును. ఆవిధముగనే ఎల్లప్పుడు సత్యమును మాట్లాడువానిగురించి సత్యవారి శృంగ్రు డనియు, అందముగా నున్నవానిని మన్మథుడనియు, బాగా వీణవాయించు అమ్మాయిని సరస్వతీదేవి యనియు, ఇచ్చకములు చెప్పు వ్యక్తిని శకుని మామతోను, కయ్యమనిన ఇష్టపడు వ్యక్తిని నారదునితోను, కత్తెవర్తన గలవానిని రామునితోను, దానశిలుని కర్ణునితోను... ఇత్యాదిగ పోల్చుట మనము చూచుచునేయున్నాము. ఈ పోలికల ప్రస్తావన లేకుండ మాట్లాడుటకంటే ఏదో ఒక పోలికతో మాట్లాడినచో వినసొంపుగా, అర్థవంతముగా నుండునటులో నాశ్చర్య ముండవోదు. ఇక చారిత్రక పాత్రలుగా కుగ్లక్, గజనీమహమ్మదుల

దుల పేర్లు తరచు వింటుంటాం. ఈ విధముగా మంచిగాను, చెడుగాను ఆయా పాత్రలు జనుల వ్యవహార జీవనవిధానములో చిరంజీవులై నిలచినవి.

కావ్యగత పాత్రల ప్రభావము వ్యవహార జీవనంలోనేగాక మిగిలిన కావ్యములలో గూడ చోటుచేసికొనుట సర్వసాధారణము. దీనినిబట్టి కవియొక్క వ్యావహారిక జీవన ప్రతిబింబము కావ్యములో చోటుచేసికొనక తప్పదని చెప్పవచ్చును. మరి కవి సంఘటిత కాదా! సమాజములోని వ్యక్తుల మాటలధోరణిని కవి తన కావ్యమునందు ప్రవేశపెట్టును. తాను చెప్పబోవు విషయములు పఠితకు నులభముగా అర్థమగుటకైగాను కవికూడ కావ్యగత పాత్రలతో పోల్చి చెప్పుచు వర్ణించును.

ధగ్గునామాత్యుడు 'చిత్రభారతము' నందు ఈవిధమైన కావ్యగత పాత్రలతో పోలికలు చెప్పుచు వర్ణించిన అంశములను చూద్దాము.

సాధారణముగా కవులు తమకావ్యావతారికలయందు కృతిపతులను ప్రాచీన కావ్యగత పాత్రలతో పోల్చి వర్ణించుటను చూచుచునేయున్నాము. ఆవిధముగనే ధర్మన తన కృతిపతిని గురించి వర్ణించు సందర్భమున 'అతడు నిద్రపు కీర్తి సంపదల వీరజ బాంధవ నూతికంటె నుం పెద్దన అనియు, సత్కళామహిమ మినపతాకుని మామకంటెనుం బెద్దన అనియు యాత్మరేఖల ఉపేంద్రుని ముద్దుల పట్టి కంటెనుం పెద్ద' అనియు చక్కగా వర్ణించెను.

కృతిపతిని గురించి మాత్రమేగాక, అతనికిప్రభువైన చిత్రాబుఖానును గురించి వర్ణించు సందర్భమున 'అతడు అనువత్సరము త్రావ్యాణులకు గోసహస్రములను నృగనరేశ్వరునివలె నిచ్చెడివా డనియు, సకరునివలె పాకాల మొ॥ చెఱువులను నిష్కించె ననియు, మాంధాత్య భూవిభుని వలె దీవ్యత్ ప్రతాపుడై దిగ్విజయములు చేసెననియు, దేవధూదేవతలకు అర్చి కోటికి భార్గవరామునివలె అగ్రహారముల నిచ్చెడివా డనియు వర్ణించెను.

భోజవతీ పురమున కధిపతియైన ఇలావంతుడు ధర్మవర్తన, భీమప్రతాపమహిమ, అర్జునఖ్యాతి తనయందు ననువుపఱుచు సత్యమున, సత్వమున, శరాసన నిరూఢి మీటి తన తండులను విడంబించె నని వర్ణింపబడినాడు. (1-30)

తుల్యమహాముని చతుర్థుని గురించి రంభకు చెప్పుసందర్భమున ఆరాజు రామనల భగీరథులతో సమాన రమ్యవర్తన దుగా పేర్కొనబడినాడు. (8-101)

వేటకేగిన చతుర్థుడు అట గుఱ్ఱమును చూచి, దానిని ఎక్కి, గురదృష్టవశమున శ్రీకృష్ణుని కాపమునకు లోనైనాడు. కృష్ణుని కాపమును నారదునివలన విని విచారించు సందర్భమున అతడు 'ఈ వేటయు నన్ను బాండుపృథివీపతి భంగిగలంచె బైవమా!' (5-66) అని వాపోయినాడు. పాండురాజు వేట కేగుట, కాపమును పొందుట అను విషయములు ఈ పోలిక వలన స్ఫురించును.

వీణవాయించు రంభకు రెండవకారడ వలె నున్నదని వర్ణించినాడు. (8-84)

తపమాచేయు తుల్యుని వర్ణించు సందర్భమున -

‘అలఘు తపోవిశేషమన

నంబుజ గర్భనితోడ కాంతిమై
నలినదళాక్షతోడ భవ

నస్తుత భూత హిత ప్రబుద్ధిచే
నల గిరిశేఖతోడ మహి

మాలికయంబున వ్యాసుతోడ నీ
తుల గురుతోడ దుల్యడన

దుల్యదుమించె ధరాతలంబున్.1-47
అని వర్ణించెను.

రాచిలుక లేచినెక్కిన మన్మథుని
అభ్రగరాజు వాహనముపై విష్ణుండు నా
‘బొల్పుగన్’ అని విష్ణునితో పోల్చి
వర్ణించినాడు.

యౌధరంగమునందు ‘శిఖండి, ఘటో
త్కచుల యౌధవిక్రమమునకు దేవతలు
ఆశ్చర్యమొంది రావణ కంభకర్ణుల పరా
క్రమమును, భూవనితా కుమారకుని పోడి
మిని కంటిమిగాని యిట్టి కార్యావహకేళి
సల్పెడు మహాత్ములఁ జూచి యెఱుంగ
మెన్నడున్’ అని ప్రశంసించిన (7-55)
సందర్భమునందు రావణ, కంభ కర్ణ, నర
కాసురుల ప్రగుక్తి వచ్చినది.

శ్రీకృష్ణునియొద్దము రామ రావ
ణుల యౌధమువలె నున్నదని వర్ణించెను.
(7-138). పురత్రతయ సంహారము
గావించు ఫాలాక్షుం డనుఁడుగా
శ్రీకృష్ణుడు భీమునిపైకి వెళ్ళి కుంభల్లీలన్
తద్భావాలను ఖండించినట్లుగా చెప్పి
నాడు ధర్మన. (0-24)

శ్రీకృష్ణుడు విజయోత్సాహములతో
ద్వారకకు నేలెంచుటను ‘అతడు విరా
వతారూఢుండైన దేవతా సార్వభౌము
చందంబున ప్రవేశముచేసె’ అని దేవేం
ద్రునితో నుపమించెను. (8-139)

ఈ విధముగా చిత్రభారతమునందు
ప్రాచీన కావ్యకాల పాత్రలు చోటుచేసి
కొన్నవి.

ప్రథమాంధ్ర చలనచిత్ర కళాదర్శకుడు -

శ్రీ ఆ డి వి బా పి రా జు

- శ్రీ వి. సిమ్మన్న, ఎం.ఏ., డి.ఐ.ఎస్., డి.ఐ.పాచ్.

భారతీయ చలనచిత్ర రంగములో
ప్రప్రథమముగా ఆంధ్ర చలన చిత్ర
కళాదర్శకత్వము వహించినవారు కళా
తపస్వి శ్రీ ఆడివిబాపిరాజుగారు. బాపి
రాజుతో సర్వసంపూర్ణమైన చలన చిత్ర
కళా దర్శకత్వము ప్రారంభమైనది.
నినిమా చిత్రకళలో సత్సంప్రదాయమును
ప్రవేశపెట్టిన మొట్టమొదటి కళాదర్శ
కుడు బాపిరాజుగారే.

మనదేశంలో 1908 సం॥లో ‘మానల్
డిసేర్ నా’ అను నతడు ‘క్రీస్తుజీవితం
అనే మూగచిత్రమును విదేశాలనుండి
తెప్పించి బొంబాయిలో ప్రదర్శించాడు.
భారీమైదానంలో ఒక దేరావేసి అందులో
ఈ మూగచిత్రమును ప్రదర్శించాడు. ఈ
లాగ నే 1911 సం॥ వరకుకొన్ని విదేశీయ
చిత్రాలు వింతగా ప్రదర్శించు చుండెడి
వాడు. అప్పటి ప్రజలు ఈ చిత్రాలను
గారడీగానో, భూతల స్వర్గముగానో
భావించెడివారు.

1911 సం॥ లో మొట్టమొదటి సారి
ధిన్దీలో శ్రీహీరాలాల్ సేన్ ‘రాజదర్బార్
అనే (టాపికల్) చలన చిత్రాన్ని
తీశాడు.

1912 సం॥ లో నాసిక్ సమీపము
లోని తింబక్ గ్రామమునకు సంబంధించిన
‘ఘండిరాజ్ గోవిందఫాల్కే అనునతడు
‘హరిశ్చంద్ర’ అనే చిత్రాన్ని తీసాడు.
ఇది కథా ప్రధానమైన చిత్రం ఇతడు
యూరపువెళ్ళి ఛాయా గ్రహణమునకు
సంబంధించిన విషయముపై శిక్షణ పొంది
నాడు. ఫాల్కే స్వయంగా 23 చిత్రాలు
తీశాడు. మోహినీ భస్మాసుర, సావిత్రి
మొదలగునవి. 1914 లో హరిశ్చంద్ర,
మోహినీ భస్మాసుర సావిత్రి చిత్రాలను

ఇంగ్లండులో ప్రదర్శించి ఆంగ్లేయుల
మన్ననలను పొందిన ఘను డతడు. మన
శ్రేష్ఠప్రభుత్వం ఫాల్కే పేరట ఏటేటా
అవార్డ్ ఇస్తూ ఒక చిత్ర ప్రముఖుని
గౌరవిస్తుంది. ‘జమ్నెడ్డి ప్రేమజీ మదన్’
అను నతడు ఫాల్కే చిత్ర నిర్మాణ కృషిని
బాగా అవగాహన చేసికొని కలకత్తాలో
ప్రప్రథమముగా ‘నలదమయంతి’
చిత్రాన్ని సృష్టించాడు. 1917 ప్రాంత
ములో సుప్రసిద్ధ దక్షిణ ఇండియా పంపిణీ
దారుడు రఘుపతి వెంకయ్య మద్రాసులో
ఒక స్టూడియో స్థాపించాడు. రఘుపతి
వెంకయ్యగారు చలన చిత్ర పరిశ్రమకు
ఎనలేని కృషి చేసినారు. శ్రేష్ఠ ప్రభు
త్వములాగానే రాష్ట్రప్రభుత్వమునూడా
రఘుపతి వెంకయ్య పేరట ఏటేటా
అవార్డ్ ఇస్తూ ఒక చిత్రప్రముఖుని గౌర
విస్తుంది.

భారత దేశములో మొట్టమొదటిసారిగా
1931 లో అర్దేశర్ యమ్ ఇరానీ చేత
బొంబాయి ఇంటిరియల్ ఫీలింకంపెనీ తర
పున టాకీచిత్రం ‘ఆలం - ఆరా’ అను
హిందీ వాక్చలన చిత్రం తీయబడినది.
1931 మార్చి 14 న మెజిస్ట్రేట్ థియేటర్
లోవిడుదలయినది. అంటే 1931 మార్చి
14 న భారతదేశములో శ్రొత్త అధ్యాయం
ప్రారంభమైన దన్నమాట. 1981
మార్చినాటికి 50 ఏళ్ళలో మొత్తం
5247 టాకీచిత్రాలు దేశములో విడుద
లయినవి (జ్యోతిచిత్ర. 8 మే. 1981)

ప్రప్రథమముగా మన ఆంధ్రాలో
1981 లో కీ॥ శ్రీ॥ శ్రీ హెచ్. ఎమ్. రెడ్డి
గారు బొంబాయిలో ‘భక్తప్రహ్లాద’
తోలి తెలుగు టాకీచిత్రాన్ని సృష్టించి
నాడు. మొట్టమొదటి ఆంధ్రచలనచిత్ర

దర్శకుడుగా పేరు పొందినవారు రెడ్డి గారే.

1931 లో ఇంపీరియల్ ఫిలిం కంపెనీ వారు బొంబాయిలో 'కాలిదాస' చిత్రాన్ని నిర్మించినారు. 'రామదాసు' 'సావిత్రి' 'అహల్య' మొదలగు చిత్రాలు నిర్మించబడినవి. 1934 లో మద్రాసులో 'మొదటి తెలుగుస్టూడియో' వల్ పిక్చర్స్. వల్ పిక్చర్స్ తీసిన తెలుగు చిత్రం 'సీతాకళ్యాణం' సి. పులకాద్యకర్తవం లో ఈస్టిండియా ఫిలిం కంపెనీవారు 'లవ కళ' నిర్మించినారు. 1935లో 'నౌపదీ వస్త్రాపహరణము', 'నౌపదీమానసంరక్షణము', 'తులాభారం' 'సతీసులోచన,' 'సతీఅనసూయ - ధ్రువవిజయము,' నిర్మించబడినవి. 1937 లో ఎం. ఎల్. టాండన్ దర్శకత్వంలో కోయంత్తూరు సెంట్రల్ స్టూడియోస్ వారు 'తులారాం' నిర్మించినారు. 1933లో 'బారిష్టర్ పార్వతీశం,' 'మాలపిల్ల,' 'గృహలక్ష్మి' 'గురేబకావలి' 1939లో 'చుడిక,' 'రైతుబిడ్డ' 'మళ్ళి పెళ్ళి,' 'వరవిక్రయం,' 'వందేమాతరం,' 'ఉషా పరిణయము,' 'జయప్రద,' 'పాశు పతాస్త్రము' మొదలగునవి నిర్మించబడినవి. 1941 లో నవ్యకళా ఫిలిమ్సువారు 'మీరాబాయి' చిత్రమును నిర్మించినారు.

ఒకచిత్రము నిర్మించడము ఓ వ్యక్తికి సాధ్యము కానిపని, కొంతమంది సాంకేతిక నిపుణుల సమిష్టికృషియే చిత్రరూపముదాల్చునుంది. సాంకేతిక నిపుణులంతా దర్శకునితో సంపూర్ణంగా సహరించాలి. చిత్రంలోని మంచి చెడ్డలు యూనిట్ యొక్క సమిష్టి కృషిమీద దర్శకుని సమీకరణ మీద ఆధారపడును. నిర్మాత, దర్శకుడు, యూనిట్ నే బాగా అర్థము చేసికొని వారి కృషిని సుక్రమముగా సమీకరించినపుడే పుత్తమ చిత్రం వుత్పత్తి అవుతుంది. ఒకచిత్ర నిర్మాణములో దర్శకుడు, సహాయ దర్శకుడు, ఛామాదర్శకుడు, సహాయఛామా

దర్శకుడు, శబ్దగ్రాహకుడు, సహాయశబ్దగ్రాహకుడు, కళాదర్శకుడు, నృత్య దర్శకుడు, సంగీత దర్శకుడు, వరుసుక్రమనిర్వహణ, పరికర సేకరణ, దుస్తులు, క్లాపర్ బోయ్, ఫిలిం కూర్పు నిర్వహణ, స్టిల్ పోటోగ్రాఫర్, స్టంట్, అలంకారకుడు, ప్రొడక్షన్ ఎక్సిక్యూటివ్, ప్రొడక్షన్ మేనేజర్, ప్రొడక్షన్ కంట్రోలర్, ఆసోసియేట్ డైరెక్టర్స్ ప్రొసెసింగ్ అండ్ ప్రింటింగ్, పేస్ పబ్లిసిటీ, రేఖచేటర్ చీఫ్ ఆటనిఅనుయాయులు మున్నగు సాంకేతిక నిపుణులు పాల్గొందురు. ఇంకను కథారచన, పాటలు, మాటలు వ్రాసేకవి చిత్రనిర్మాణములో ప్రముఖ పాత్ర వహించుదురు.

చిత్రనిర్మాణానికి పైని చెప్పిన సాంకేతిక నిపుణులందరు అవసరంకాదు. నృత్యాలున్న చిత్రంలోనే నృత్యదర్శకుడు అవసరం. స్టంట్స్ ఉన్న చిత్రంలోనే స్టంట్స్ సాంకేతిక నిపుణుడు అవసరం. ప్రతి చిత్రములోను తప్పని సరియైన కొంతమంది సాంకేతిక నిపుణులు అవసరం. అందులో కళా దర్శకుడు ఒకడు. ఇతడు లేనిదే చిత్రం చిత్రించబడదు. చిత్రంనకు అవసరమయ్యే సెట్లు నిర్మయించి, కల్పించడము ఆర్ట్ డైరెక్టర్ యొక్క ముఖ్యకర్తవ్యం, ఇతనికి చిత్రకళలోనే కాక తక్కినకళలలో ప్రావీణ్యముండవలెను. చిత్రమునుబట్టి యితని బాధ్యతమారుతుంది. కొన్ని చిత్రాలలో చాలా సెట్టింగులుఉన్న గన్ని వేకాలుండవచ్చును. అటుగంటి సమయములో ఇతనికి నిపుణుడైన వడ్రంగి సహాయముగా ఉండడం మంచిది.

శ్రీ అడివి బాపిరాజుగారు గె.దే రెండు చిత్రాలకు కళాదర్శకత్వము వహించినారు. ఒకటి 'సతీఅనసూయ - ధ్రువవిజయము.' రెండు 'మీరాబాయి'. ఈరెండు చిత్రాలలోనే ప్రముఖ కళాదర్శకులని పేరు పొందినారు. ఈరెండు

చిత్రాలు సినీచిత్ర కళారంగమున విశిష్ట స్థానమునాక్రమించినవి.

1935 సంవత్సరములో ఈస్టిండియా ఫిలిం కంపెనీవారు శ్రీచిత్తజల్లు శ్రీశైల్య గారి దర్శకత్వము ద్వారా కలకత్తాలో 'సతీఅనసూయ - ధ్రువవిజయము' ఒకే చిత్రముగా నిర్మించినారు. ఇది పౌరాణిక చిత్రము. మొట్టమొదటి బాలచిత్రం. ఉత్తమ బాలచిత్రంకూడా. తెలుగు టాకీచిత్రములలో యిది 22 వది. ఈ చిత్రానికి కళాదర్శకత్వము వహించిన వారు కళా రసస్వి శ్రీ అడివి బాపిరాజుగారు. మొట్టమొదటి ఆంధ్ర చలనచిత్రానికి కళాదర్శకత్వము వహించిన ఘనత బాపిరాజుకే దక్కినది. అంతేకాక మొట్టమొదటి బాలచిత్రానికి కళా దర్శకత్వము వహించు ఘనతకూడా బాపిరాజుగారిదే శ్రీ శ్రీశైల్యగారు దర్శకత్వము వహించిన ప్రతిచిత్రములోకూడ ఆర్ట్ డైరెక్టర్ తప్పనిసరిగా ఉండాలి. ఆర్ట్ డైరెక్టర్ లేనిదే చిత్రం సర్వసంపూర్ణముకాదని జీవితమే కళకు అంకితము చేసిన బాపిరాజు గారిని కళాదర్శకునిగా ఎన్నుకొనినారు. 1935 వ ముందు కమ్మరియల్ ఆర్టిస్టులే కళాదర్శకత్వము వహించినారు. పిరు కూడా ఆంధ్రేతరులే. శ్రీశ్రీశైల్య గారితోనే చిత్రసీమలో ఆంధ్రులకు ప్రవేశం కలిగినది. సాధ్యమైనంత వరకు ఉద్యోగములన్నీ ఆంధ్రులే ఇచ్చేవాడు. పని చేసే వాళ్ళను, వంట చేసే వాళ్ళను కూడా ఆంధ్రానుండే తీసికొని పెళ్ళిడివాడు.

'సతీఅనసూయ - ధ్రువవిజయము' రెండుచిత్రాలు ఒకే చిత్రంగా తీసినారు. అందరినీ పిల్లలనే పెట్టితీసినారు. ఇప్పుడు మళ్ళీ అటురంటి చిత్రము ఒకటి తమిళములో ఆరి. రామమూర్తి దర్శకత్వమున వచ్చినది. చిత్రం పేరు 'పురందర చాసర్'. ఇందులో వేషాలు వేసినవాళ్ళందరూ 12 ఏల పిల్లలు. ఇదికూడ ఉత్తమబాలచిత్రమే.

1940 సం॥లో నర్మకళా ఫిలిమ్స్ ద్వారా 'మిరాబాయ్' చిత్రం రిలీజ్ అయినది. దీనికి కళాదర్శకత్వము వహించిన వారు కళామూర్తి శ్రీ అడవిబాపి రాజుగారు. శిల్పచార్యుడైన బాపిరాజు గారి శిల్పప్రతిభ 'మిరాబాయ్' చిత్రములో ప్రతిబింబిస్తుంది. ఈచిత్రములోని వైష్ణవాలయం సెట్టు శివాలయం సెట్టు ఎన్నటికీ మరవలేనివి. 1944 లో శ్రీగూడ వల్లి రామబ్రహ్మంగారు నిర్మించిన 'పల్నాటియుద్ధం' లో బాపిరాజు ఒకటి రెండు డిజైనులు చేసినారు.

కళాదర్శకుడు ఒక్కచిత్రకళయందే కాక తక్కిన కళలలో నిపుణుడై ఉండవలెను. ఒక చిత్రానికి కళాదర్శకత్వము వహించిన కళాదర్శకుడు ఆచిత్రములోని కథ ఏకాలమునకు సంబంధించినదో తెలిసికొని ఆకాలమును బట్టి పాత్రలవేషాలు, ఆభరణాలు, గృహభవన దేవాలయాది కట్టడాలు నిర్మించినట్లైతే ఉత్తమచిత్రముగా తయారవుతుంది. ఇది ఉత్తమ కళాదర్శకుని బాధ్యత. బాపిరాజుగారు కళానిధి, కళాతపస్వి. ఈరెండు చిత్రాలలో ఆయాకాలమునకు సంబంధించిన సమస్త సన్నివేశములను కొట్టవచ్చేటట్లు చూపించినారు.

బాపిరాజుగారు ఈ రెండచిత్రాలలోనే ఎంతోమంది శిష్యులను తయారు చేసినారు. శ్రీవారిశేడు, శ్రీ జి. కోశే, శ్వరరావు, శ్రీ వెంకటరావు మున్నగు ప్రముఖ కళాదర్శకులు బాపిరాజుగారి శిష్యులే. సి. పుల్లయ్య దర్శకత్వములో ఈస్టిండియా కంపెనీవారు 'పక్కయింటి అమ్మాయి' చిత్రాన్ని నిర్మించారు. దీనికి కళాదర్శకత్వం వహించినారు శ్రీ జి. కోటేశ్వరరావు 1939 లో ఈస్టిండియా ఫిలిం కంపెనీ వారునిర్మించిన 'వరవిక్రయం' నకు కళాదర్శకత్వము వహించినారు శ్రీ వెంకటరావుగారు. 'చర్

నీ రాజనము

- శ్రీ విద్యాన్ ఎస్. ఏ. టి. వి. తాతాచార్యులు.

ఆంధ్రకవితా ఘంటాపథ స్వైర విహార గంధేభా! శ్రీనాథ కవిసార్వభౌమా ?

♦ పచ్చపచ్చల తెల్లు పల్కుపొలంబల శృంగార రసముఁ బాటించి నావు చాటాకి సుధల సజ్జఃకోటి జిహ్వపైఁ జెన్నార నర్తింపఁ జేసి నావు జను లెల్ల పొగడ రాజాస్థానములఁ గీర్తి విజయ ధ్వజముల స్థాపించినావు వేమధూవరు సభా విద్యాధిపతిగ పండితుల కర్థముల నిండించి నావు నవ మరుత్తు చరిత్రము నైషధంబు కాళికా ఖండమును భీమ ఖండమాది కావ్యముల నిండె, నీను నఖండకీర్తి ఖండ కర్పూరములు, దికాంగణములందు.

* దిగ్గజంబుల కంభవీరకల నొగల దక్షవాటి సురాంగ నా స్తనభరముల వెలయ వానించు, కస్తూరిన్ గలసి నీదు కావ్యకర్పూరములు, దికాంగణములందు.

* కొండవీడు రాజవరేంద్రు కూర్మవీరు రహి సురల వీడు నీపురత్రయికి భోగ రాగ సౌభాగ్య సౌఖ్యవారసు అమర్చినావు, యుగకర్తవై నిల్చినావు చిరము.

మోహనరంగా' చిత్రాకూడాకళాదర్శకత్వంచేసినారు. వెంకటరావుగారు.

రెండే రెండు చిత్రాలకు కళాదర్శకత్వము వహించి, ప్రముఖ కళాదర్శకుడుగా పేరుపొంది, రెండుచిత్రాలలోనే ఎంతోమంది శిష్యులను తయారు చేసి, ప్రథమాంధ్ర చలన చిత్ర కళాదర్శకుడుగా విరుదాంకితుడైనాడు కళామూర్తి శ్రీ అడవి బాపిరాజుగారు.

♦ మెసవిత కలమాన్నంబుల నసదృశగతి రాజవితతి కాదల మినుకుం బసగల పనసల నాశిష మొసగితి డాకేలఁ బసిడి మురుగులు మొరయన్.

* నానాదేశములం జరించితివి నా నా కావ్యముల్ వ్రాసితా నానా కాసనముల్ లిఖించితివి నా నా భూపులన్ డాసితా నా నా క్షేతములన్ భరించితి తుదన్ బ్రాణావసానంబులన్.

♦ లేరు నీసాటి, టకటోకు లేనివాడ రసికులకు జేడ యంచ గుఱ్ఱాలవాడ టీకు గలవాడ యెకిమిళ్ళ తీనివాడ పాకనాటింటి వాడవా బాగు బాగు.

♦ రాజుల గెల్చినావు కవి రాజుల నందర గొల్చినావు మా రాజుగ నిల్చినావు యుగ రాజుగ పేరు గడించినావు వి భ్రాజిత కీర్తిసాచు ముఖ రాజ్యము లెన్నోవరించినావు మా రాజుగ వెల్లినావు కల రా యిటువంటి కవీంద్రు లేదరిన్.

* ఎండరు సత్కవుల్ పుడమి నేలరు వ్రాలరు, నిన్నుబోలు ఖా మందులు గల్గిరే సఖుడ ట్టెపతి లోక సమస్త మస్తమ ధ్యందిన భానురూప ముకు టాంచితి రత్నమరీచిమాలలం గ్రండెను మంగళారతులఁ కందెనొ యెంత భవత్పదాబ్జముల్.

[నా 'శ్రీనాథ మణిహారము' కావ్యము నుండి]

రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారి తృణకంకణం - అమలిన శృంగారం

మానవ ప్రకృతి - ప్రణయ ప్రవృత్తి

- శ్రీ ఎన్. శేషబాబు.

'God Is love' ఒక జీవి మరొక జీవిని ప్రేమించటం సృష్టిధర్మం. అది కామపరిమితమైతే జంతు లక్షణం. కామాతీతమైతే ఉత్తమ మానవలక్షణం. సర్వజీవులందు నిష్ఠాతుకమైన ప్రేమ చూపితే దైవలక్షణం. జంతువులకు తనూ సంగమం ప్రధానమైతే, వరజాతికి అంతః కరణ ప్రేరిత హృదయ స్పందన ముఖ్య ఉద్దేశము. కాదాసు ప్రజామైగృహ మేధినాం' అన్నారు. దాంపత్యం సృష్టి ధర్మాన్ని నిర్వహించటం కోసమే అన్నది సంస్కారకంతుల భావన. మానవుడు సజాతినే కాక, విజాతిని సైతం ప్రేమించగలడు. ఆ ఆనందాన్ని అనుభవించగలడు. ఒక స్త్రీ పురుషుడిని ప్రేమించినా, ఒక పురుషుడు స్త్రీని ఆరా డించినా, వాద్దాని ప్రేమతత్వం ఇంద్రియాతీతమైన శక్తికలదై ఒక ఆనంత చైతన్యప్రవంతిగ పరిణమించి సత్ఫలితాలను అందిస్తుంది.

ప్రణయ పరిపాకము - శృంగార రస రాజమా.

దీనిని అందరు ఆమోదించారు. అజరించారు. అభిలషించారు. భావకవిత్వాపుష్ప వనానికి శృంగార రసం ఓజంవంటిది. కావ్యంలో శృంగారాన్ని సమపాళ్ళలో మేళవించినపుడే ప్రణయపరిపక్వత గలుగుతుంది. అప్పుడే మనోల్లాసం జనిస్తుంది. యౌవన ప్రాంగణంలో అడుగిడిన యువతీ యువకుల అంతరంగ ప్రబోధాల అలకింపులలో ఆలోచనలు ఉద్వేగున ఎగసిపడి శృంగార భావకరటాలుద్భవించి ప్రకృతిని పులకింపజేస్తాయి. ప్రేమ వాతావరణంలో నవవసంతం

వ్యాపించి వింతకోరిక నిస్తాయి. మనిషి జీవించేది కామించేందుక్కాదు, ప్రేమించేందుకు. నిజమైన ప్రేమలో ఒక మంజుల భావం ధ్వనించి మధుర రాగోత్పత్తికి దారితీస్తుంది. అప్పుడే శృంగారతత్వం పరాకాష్ఠనంది చిరకాలం వెలుగుండు తుంది, దివ్య సౌరభాన్ని వెదజల్లుతుంది.

అమలిన శృంగారము - పాశ్చాత్య, ప్రాచ్యైక్యభేదములు.

అమలిన శృంగారమును ఆ గ్రంథమున 'Platonic love' అనిరి. ప్లేటో ప్రతిపాదనలో ఆత్మగ్రహం వల్ల పొందు ప్రేమ శ్రేష్ఠమని గోచరిస్తుంది. ఈ ప్రేమ విజాతీయులమధ్య ఆనాధ్యమని, సజాతీయులకే పరిమితమని అతడనెను. స్త్రీ పురుషుని చెంత నున్నపుడు అతడామె సౌందర్యమునకు ముగ్ధుడై హృదయ స్పందనకు లోనౌతాడు. అప్పుడు వారిప్రేమ అత్యయముగా దన్న ప్లేటో సిద్ధాంతమును ఆర్వాచినులు త్రోసిపుచ్చిరి. మానవుని బాహ్య సౌందర్యంనుండి, ఆత్మసౌందర్యం వైపు, ఆత్మ సౌందర్యంనుండి ధర్మనిష్ఠాగ్రహమైన ఆధ్యాత్మికతత్వం వైపు నడిపించే ఒకానొక ఇంద్రియాతీతమైన శక్తియే, 'Platonic love' అని నిర్వచించిరి. విశిష్టమధ్య నైనా ఇది ఉండే అవకాశమున్నది. స్త్రీ పురుష ఒకటై లేదు. తరుణవయస్కులు శరీరవాంఛలకతీతులై, అమలిన ప్రేమతత్వాన్ని అనుసరించుట అవసరము. ప్రేమపుష్పం పవిత్రమైన పుడే పరిమలిస్తుం దని వీరిభావన.

'శృంగారః కుచిరుజ్జ్వలః' మూఢాస్పంభోగ మిచ్ఛంతి' అన్న మనప్రాచీనుల

మాటలలోను అమలిన శృంగార తత్వమే వ్యక్తమౌతుంది. ఏదాంపత్తిమైనా కొంత సంతానప్రాప్తి తగువారే స్నేహభావంగ మారాలి. స్వచ్ఛమైన ప్రేమ బాహ్య సౌందర్యమున కతీతము. 'ఆంగిక సౌందర్యంకంటె ఆత్మసౌందర్యమే గొప్పదన్న పాశ్చాత్యభావన మన ప్రాచ్యభావననే పోలిఉంది. 'నవినా విప్రలంభే శృంగారః పుష్టిమన్నతే' అని వియోగశృంగారంలోని మధుర తాస్నికి ఉన్నతస్థానం కల్పించబడింది. 'త్రివిధాకృతి శృంగారోష్ఠా యోధగ్యాగ్రకామిన్' అనుటలో అమలిన శృంగార శీఘ్రత్వము గూర్చి భిరతుని ప్రశంస యొక్కదగినది. ఆధునికులు పవిత్రప్రేమకి ప్రాముఖ్యమునిచ్చి అమలిన శృంగార తత్త్విప్రచారమునకు కృషిచేసిరి.

తృణకంకణము అమలిన శృంగారము. రసగుళికల వంటి రమ్యమైన ప్రణయ కావ్యాల నందించినట్టి రాయప్రోలుగారి తృణకంకణంలో అమలిన శృంగార తత్వం అమరత నంగుతున్నది. ఇతివృత్తంలోను, రచనా వైశిష్ట్యంలోను, భారగర్భితంగా వినూత్న పథంలో నడచిన మధుర కావ్య మిది. ఏనాటి నుండో ప్రేమస్వప్న సౌధాన్ని కట్టుకుంటున్న ప్రేమనీ ప్రియుల కది కలగానే మిగలటం, ఇలలో వియోగంగ పరిణమించటం ఇందలి ప్రధానాంశం. ఏస్థితిలోను వారిద్దరి మనసులు, ఏవిధమైన వికారప్రలోభ ప్రవృత్తులకు లోను గావండుట విశేషము. ఏనాడో విడిపోయిన ప్రేయసీ ప్రియుల నాడు ఊరి వెలుపల మండు పెండలో కలసికొన్నారు. ఇప్పుడామె వివాహిత, అతడవివాహితుడు. మోహపుతల్లి కామితంబేల నిరాకరించితి' వని ఆ చిరకాల పరిచయనంకరం చెలినుండి వెలువడిన ప్రశ్నకు 'విడదీసిన కేవల పూవుచందమై పోయిన మైత్రి కేగకులుపో' 'బాష్పజ్ఞాన విద్యార్థివై కాలంబు న్యాయునన్ వ్యయించెదను సాఖ్యం

జాను నిశ్చయించుకొని అన్న చెలికాని సమాధానంగా విరక్తి భావం గుర్తించుచున్నది. ఈ కావ్యంలోని ఏకైక సీస పద్యం 'తనగుణ లతలు' నందు నాయిక వర్ణన గుణములు అంతరంగ సౌందర్యాన్ని తెల్పుచున్నవి. 'నవ్వుమైనట్టి... ప్రణయ వల్లీ మతల్లి' యనుటలతో ప్రేమకు విలువ నిచ్చిన నాయకుని ఉన్నతికి తార్కాణములు. 'సరస సాంగత్యగుణ వికాసము తకన్న దుస్సహవియోగ భరమే హధురము సకీర్ణ' చెలికాని ఈ పలుకులతో తనగా సంగమం కంటే వియోగ మే తీయనైనదని వ్యక్తమగు చున్నది. 'అంతరంగంబుల నతుకంగ జాలిన అపూర్వ లంకయే స్నేహమా, అంతరముల్ పెనంచిన ప్రియ ప్రణయంబులు మాయబోవు' అని ఆత్మసౌందర్యాన్ని నిరూపించి అది కలకాలం వెలుగుండుతుందని చెప్పబడింది. 'మననుచే, వాక్కుచే, కనులొండొరులను, ఈత్యగకంకణము భరియింపు' మనెడి సందర్భములలో ఒక చక్కని ప్రేమ తత్వాన్ని ప్రబోధిస్తూ, గసాతిరేక పరిపూర్ణతను సాధించుట, 'సోదరీ' యన్న సంబోధనలు వారిరువురి నిష్కల్మష హృదయములను విప్పిచూపుట జరిగినది.

సైద్ధాంతిక నిరూపణము - సముపార్జిత ప్రయోజనము.

ఇందలి నాయికా నాయకులు ప్రేమారాధకులు. బాల్యావస్థనుండి చెలిమిమతల మందిరంలో నివసిస్తున్న యువకునికి యౌవనవశాల సంభోగ వాంఛజనిస్తుంది. కాని తనప్రేమని పరస్త్రియగుటచే ఆతడువిరాగియైజీవించును. వారిరువురు కలసినపుడు ప్రేమ తత్వాన్ని విశదముగ చర్చింతురు. నాయిక ప్రియుని వివాహమాడుమని ఓచార్చి, ఆతనిమనోవ్యథను ఉపశమింప జేయుటకు యత్నించుట ఆమె గుణగీతకు నిదర్శనము.

(తరువాయి 12 వ పేజీలో)

బాషకు అనుశాసనమే వ్యాకరణము

- శ్రీ మంతెన నూర్యనారాయణరాజు, ఎం.ఏ.(లిట్) బి.ఓ.ఎల్.

వ్యాకరణము భాషయందలి తప్పలను ఒప్పులను వేరుచేయు జల్లెడవంటి దని పతంజలి మహర్షి చెప్పియున్నాడు. అట్లే 'ప్రయోగశరణమ్ వ్యాకరణమ్' అనెను యాభాణికము గూడ నున్నది.

'భాషింపబడునది భాష'. ఈ భాషింపబడు భాషప్రత్యక్షముగ నున్న వారికిని, సమకాలికులకు మాత్రమే భాష వినిమయమునకు ఉపకరించును. దూరమున నున్న వారికిని తరువాతి తరముల వారికిని కూడ మన భాషముల నందింపగలయు నన్నచో, భాషయను నదొక నియతిగతి యందుండవలయును. అప్పుడే భాషసౌష్ఠ్యమై, సుస్థిరతను చేకూర్చుకొనును. ఈ దృక్పథముతో భాషకు సంబంధించిన నియమ నిబంధనముల నేర్పరచునారే లాక్షణికులు. వారు భాషను వ్యాకరించి చూచి, లక్ష్యములను సమగ్రముగ పరిశీలించి, అందలి సామాన్యధర్మములను సూత్రీకరింతురు. ఇట్టి సూత్రసముదాయమునే వ్యాకరణగ్రంథముగా లేక లక్షణగ్రంథముగా వ్యవహరింతురు.

వ్యాకరణ ప్రయోగముల ననుసరించియే, సూత్రీకరించుట సర్వసాధారణ లక్షణము. అందుకే కాబోలు 'ప్రయోగ శరణాః వైయాకరణాః' లేక 'ప్రయోగ శరణమ్ వ్యాకరణమ్' అను నానాడి యేర్పడినది.

ప్రాచీన భాషలో కొన్ని సామాన్యమైన వైయాకరణోక్తములలోపాలున్నాయి. అవి ముఖ్యంగా ఏమిటంటే-

1. సాధారణముగా వాక్యమున సమాపక క్రియ లేకండట.
2. కొన్ని ధాతువులయొక్క భూత రూపములును, దధ్యర్థ రూపములును మాత్రమే వాడబడుట.

3. క్రియాజన్యవిశేషణములు మిక్కిలిగా ప్రయోగింపబడుట.

4. పదముల సంబంధమును తెల్పుటకు కి, కు, ను, న మొదలగు అల్పప్రత్యయములను వాడుచుండట.

5. అస్తిత్వము, అభేదమును నిరూపించునట్టి ఉండు, అగు ధాతువుల క్రియారూపములు ఉక్తములుగాక యథావృత్తములుగా శ్లోతయుహకు మాత్రమే విడిచివేయుట. పయివాని కదాహరణములుగా నన్నయకు పూర్వపు భాషను గమనించినచో ద్యోతకమాలగును. ఈపద్ధతియు వాక్యరచనమున గలిగిన భాష కావ్యరచనోపయోగి కావలసిన యవస్థ పట్టగానే తన స్వరూపమును మార్చుకొనవలసివచ్చెను.

ప్రస్తుత పరిశీలనమున బాలవ్యాకరణమున, పూర్వక విప్రయోగములను చిన్న యనూరి యెట్లనుసరించెనో పరిశీలించుము కవులకు సంబంధించిన అంశములు విభిన్నములుగ నున్నను, వానిని ఇదమిత్యముగా నేకరూపమున నిర్ణయించుట లాక్షణికుల కర్తవ్యము. ఇట్లు నిర్ణయించిన లాక్షణికుల మధ్య ఏకాభిప్రాయము లేకున్నచో, అందేది పరిగ్రహ్యమో, యేది పరిత్యాజ్యమో వివేచింప నగును. అందు అకు ప్రసిద్ధులైన పూర్వకవుల ప్రయోగములను ప్రమాణములుగ స్వీకరించుటయే శరణ్యము.

నూరి బాలవ్యాకరణమున తాను నేకరించిన పూర్వకవి ప్రయోగములనెక్కడికక్కడ చూపవన్నను, విశేషములని తలంచిన తావులందు ఎడనెడ కొన్ని

ప్రయోగములను ప్రదర్శించి యున్నాడు. ఈతడు ప్రయోగ ప్రామాణ్యమును, శబ్ద సాధుత్వమును నిర్ణయించుటకు ముఖ్యముగ కవిత్వమును, వారితో పాటు ప్రబంధ కవులను ఆదర్శముగ నిలుపుకొన్నాడు.

కొన్ని ఉదాహరణలు అందు మనము చూడవచ్చు.

1. 'బలిమిసీమని భూమి వలయ పతుల' అను ప్రయోగమును:- ఇచ్చినకు సర్వంబునకీయగు' అను నూత్ర వివరణమున 'ఈయ' అను నాదేశము ఒకానొక చో గానం బడియెడి నని చెప్పెను. ఇది నన్నయగారి ప్రయోగము.

2. అట్లే తిక్కన సామయాజి రచన నుండికూడ 'గర్వగర్భిష్ఠుడగు నన్ను ...' 'అనుప్రయోగమును కారకపరిచ్ఛేదము నందలి' 'ప్రథమాంతంబులగుయుష్మదన్మ ద్విశేషణములకు' సంబంధించిన నూత్ర వివరణమున స్వీకరించెను. దీనియందే 'మీరలు పెద్దలు' అను నూరనార్యుని ప్రయోగమును చూపెను.

3. 'ఉదంత నామంబున కనుకరణంబు నందు ఉగాగమంబగు' ననుట నిరాకరం బని చెప్పుచు 'గుర్బలస్య బలంరా జాయన విన వే' అను మనుచరిత్ర ప్రయోగమును చూపెను.

4. 'శేషషష్ఠికి యొక్కయు నగు' అను నూత్రమునందు 'సంబంధంబునందు కొన్ని యెడల కవర్ణకంబునుం గల'దని ఈక్రింది ప్రయోగమును చూపెను.

'నాకుం దమ్మాడు నీకు నెచ్చెలి' అను నది పోతనగారి ప్రయోగము.

5. 'జన్మనిశబ్దంబునకు జవాదేశంబు' ను ప్రయోగము నుండియే గ్రహించెను. 'ఏకాంతమునందు నున్న జవరాండ్రను' అని పెద్దనగారి ప్రయోగము.

6. కొన్నితావుల ప్రయోగ ప్రమాణములను చూపకయే ప్రసిద్ధ పూర్వ కవి ప్రయోగములను దృష్టిచూచు మమకొని ప్రయోగంబులం దెలియుటని పాఠపలకు నూచించుచుండును.

అట్టివానిలో ఉదాహరణలుగా ఈ క్రింది నూత్రములను పేర్కొనవచ్చును.

i. 'ఆర్యశృవహారంబుల దృష్టుంబు గ్రాహ్యంబు'

ii. 'అన్యంబులకు సహిత మిక్కార్యంబులు కొండొకచో కానంబడియెడి'

iii. 'అందనుకు ప్రభృతులు యథా ప్రయోగంబుగ గ్రాహ్యంబులు'

iv. 'వాక్యవసానంబున సంధిలేమి దోషంబుగా దనియార్యు లందు'

v. 'నిక్కలాదులు యథాప్రయోగంబుగ గ్రాహ్యంబులు'

vi. 'మగటిమ్యాదులు యథాప్రయోగంబుగ గ్రాహ్యంబులు'

viii. 'రేఫంబులు లఘులఘువులు నుం దక్కుంగల విశేషంబులు ఆర్యశృవ హారంబులం దెలియుట శ్రేయంబు'

ఇత్యాదు లిందులకు నిదర్శనములు.

(11 వ శేష తరువాయి)

చిన్న నాటి వలపుల పట్టుతోరాన్ని ఆమె మణి బంధమునుండి విప్పి నవ్యాతినవ్య మైన తృణకంకణమును కట్టి, ప్రణయ బాష్పంజలి చల్లి వాడకుండచూడు మని స్నేహపూర్వకముగ చెప్పి, 'సోదరీ' యని వ్యక్తీకరించుట నాయకుని గొప్ప దనమునకు ప్రతీకలు. ఆ ప్రేయసీ ప్రియుల అంతరంగ సౌందర్య మిచట కానవచ్చుచున్నది. నిజమైన ప్రేమకు సయోగమైనను, వియోగమైనను, సమానమే యని, వివాహ ప్రాధాన్యం లేదని ఇందలి సారాంశము. లైంగిక వాంఛల కతీతమై, స్వచ్ఛమై, సామాజిక సన్నిహితమై, రససహితమై, వియోగ భరితమై, తనూ వాంఛా రహితమై, ఆహ్లాదకర, ఆనందమయ సన్నివేశాలను సృష్టించుటలో ప్రేమ తత్వానికి స్వయం ప్రతిపత్తి కల్పింపబడింది. జీవితాన్ని కామమోహితంగా కాకుండ రాగ యుక్తంగా సాగించాలని ఉద్దేశింపబడింది. ఎందరెందరో భావుకులు ఇదే మార్గాన్ని అనుసరించే, ఆత్మ్యుత్తమ ప్రణయ తత్వం లోయువకులు పంస్పర ప్రేమ భావంతో మెలగగల విశ్వజనామోదయోగ్యమైన పవిత్ర స్నేహబంధాన్ని నేటి యువత కండించారు. పాశ్చాత్య భావప్రక్రియాను గుణంగా, ప్రాచ్య సంస్కృతిని నింపి ప్రేమ సమర్పన గావించి వినూత్న ప్రయోగాలను, సిద్ధాంతాలను ప్రతిష్ఠించి సమయోచిత దృష్టితో హృదయ స్పందనలను రమ్యంగా చిత్రీకరించి, రసరాజు మైన శృంగారమునకు అమలినత్వము ప్రసాదించి, నిద్రాణమైన జాతి అంతరంగంలో ఒక చైతన్యతరంగాన్ని ప్రభ వింప జేసిన రాయప్రోలు మహామనీషి.

రాజమండ్రి నామచర్చ - 3

శ్రీ డా॥ జొన్నలగడ్డ మృత్యుంజయరావు, ఎం.ఏ., పి.హెచ్.డి.

'రాజమండ్రి' నామచర్చను గూర్చిన నా పూర్వవ్యాసములు రెండింటిలోను సర్వాంధ్ర కవిపండితాంగీకృతము తద్వ్యవహారమునైన మన రాజమండ్రి పూర్వ నామము రాజమహేంద్రపురము, రాజమహేంద్రవరము, రాజమహేంద్రము ననియు, సుప్రసిద్ధ చరిత్రకారులు శ్రీ భావరాజు వేంకటకృష్ణారావు, శ్రీమల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ ప్రభువులు తమ గ్రంథములలో 'రాజమహేంద్రవర' మనియే వ్యవహరించి రనియు, 'రాజమహేంద్ర' యని యే తెలుగువాడును, ఎన్నడును వ్యవహరించి యుండలేదనియు సోపాన పత్రికముగా నిరూపించితిని.

శ్రీ భావరాజు వేంకటకృష్ణారావు గారే వారి 'A History of the early dynasties of Andhra Desh' అను మఱియొక గ్రంథమున 'రాజమహేంద్ర' శబ్దమును వాడియుండి రని 'రాజమహేంద్ర' వాడులు చూపుచున్నారు. కాని అది వారి మొదటి గ్రంథము. 'History of the Eastern Chalukyas of Vengi' అను గ్రంథము వారి యనంతర గ్రంథము. వారును దొలుత వీరికికలెనే అట్లనేయకృత గ్రంథములను జూచి మన యూరి పేరి విషయమున భ్రాంతిపడి యట్లు ప్రయోగించియు, దరువాతఁ బరిశీలించి తమ యనంతర గ్రంథమున Raja-mahendrapura (Modern Rajamahendri or Rajamundry) అని వాడుట గమనింపఁ దగినది. అనఁగా రాజమహేంద్ర రాజమండ్రి శబ్దములు ఒక్కటే యనియు, అని నవీనము అనియు నారి అభిప్రాయ మయినట్లు స్పష్టపడుచున్నది.

ఇప్పుడీ మూడవవ్యాసమున 'రాజమండ్రి' పూర్వనామము 'రాజమహేంద్ర' మనుటకుఁగొన్ని ప్రాచీనకాసనాధారములను గూడఁ జూపుచున్నాను.

నా పూర్వ వ్యాసములలో రాజమహేంద్రుఁ డిచ్చిన వరము (Gift) గా మనయూరు పూర్వకాలమున రాజమహేంద్రవరముగా వ్యవహరింపఁ బడెనని మనవి చేసితిని. గ్రామనామము లిట్లు ప్రభువుల పేర్లఁ దద్వరముగా 'వర' మంత మందుఁ జేరి ప్రాచీనకాలమున వ్యవహరింపఁబడె నని యూరక యనిన మాట కాదు అట్లునుటకు కాసనాధార మున్నది చూడుడు.

ఇప్పుడు సుప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రమగు అన్నవరము పూర్వనామము 'కలువచేలు'. అగ్రామమును కాటయవేముని కూతురును, వీరభద్రారెడ్డి, భార్యయును అగు అని తల్లి 'పరహితాచార్యుఁ' డను నొక బైద్యునికుఁ దన పేరఁ దానిచ్చిన 'వరము' గా, 'అన్నవర' మని మార్చి దానము చేసెను. ఆ విషయ మేమే వేయించిన 'కలువచేలు' కాసన ముద్ఘోషించుచున్నది. చిత్తగింపుడు.

కాకాబేళర వేద రామ శశభృత్
సంఖ్యే కుభి శోభకృ
ద్వర్షే శ్రావణ కృష్ణ విష్ణునివసే
శ్రీ కల్యచేలుం కుభం

గ్రామం దత్తవతి శ్రీ పరహితా
చార్యాయ శ్రేణిప

శ్రీరామేశ్వరి సన్నిధౌ పతిహిత

శ్రీ రన్నతల్ల్యప్పికా

గ్రామస్య కలువచేటో

రన్నవరాఖ్యాం విధాయ నిజనామ్నా !

పరహితభిష జే ప్రాదా

దని తల్లి గ్రామ మద్భూతియుతమ్.

కలువచేలు కాసనము. కా. శ. 1885
(క్రీశ. 1428)

అట్లే మన యూరిని క్రీ. శ. 919-20 లో నిర్మించిన మొదటి అమృరాజ విష్ణు వర్ధనునకు 'రాజమహేంద్రుఁ' డను బిరుదము గలదు గదా! అతఁ డిచ్చిన వరముగా నతని బిరుదము పేర మన యూరు 'రాజమహేంద్రవర' మని వ్యవహరింపఁ బడె ననుటలో విప్రతిపత్తి యేమియు నుండదు. రాజమహేంద్రుని పురముగాన 'రాజమహేంద్రపుర' మని మన నన్నయ భట్టారకులు వాడిరి.

'రాజమహేంద్ర' శబ్దము రాజు బిరుద మయినప్పుడు పులింగము, మహద్వాచకము గాన 'రాజమహేంద్రుఁ' డని తత్సమరూప మేర్పడెను. ఆ 'రాజమహేంద్ర' శబ్దమే నగర వాచ్య మయినప్పుడు పులింగ మైనను, అమహద్వాచకముగాన 'రాజమహేంద్ర' మని తత్సమరూప మైనది. 'రాజమహేంద్ర' అనునది రాజు బిరుదముగాని, అది నగరవాచక మెట్లగును? అని ప్రశ్నింపవచ్చును. ప్రసిద్ధుడైన పురుషుని పేరుగాని, దేవుని పేరుగాని, తన్నగరమునకు యథాతథముగా రావచ్చును. ఉదాహరణమునకు సోమేశ్వరము, రామేశ్వరము, కలవుగదా! అట్లే రాజమహేంద్రుడు గల నగర మా పేరనే 'రాజమహేంద్ర' మయినది.

ఈ మూడు శబ్దములలో నేదియైనను మన యూరికి ప్రాచీనమైన మూలనామ మేమని నా అభిప్రాయము.

నే నిట్లు మూడు పేర్లను చెప్పుచుండుట చూచి, కొందఱు మీకే ఏ పేరుండ వలయునో యొక నిశ్చితాభిప్రాయము లేదే యని యొక యభిప్రాయమును విసరచున్నారు. అది యర్థము లేనిది. ఇందు రెండే పక్షములు. ఒకటి 'రాజమహేంద్ర' పక్షము. రెండవది 'రాజమహేంద్ర' పక్షము. రాజ

మహేంద్ర పక్షమున రాజమహేంద్ర పురము, రాజమహేంద్రవరము, రాజమహేంద్రము అను మూడును జేరును. ఆ మూటిలో నేదైనను మనయూరి పోచిన నామమే యనియు రాజమహేంద్ర కాదనియు గ్రహింపవచ్చును. వానిలో 'రాజమహేంద్రవర' మని చిర కాలమునుండి మన తెలుగువారు వ్యవహరించిరి కాని అవసరమగుచో అది స్వీకార్య మనియు, 'రాజమండ్రి' వలెనే 'రాజమహేంద్ర' యు భ్రష్టరూప మగుటచే, అట్టిమార్పు ఆర్థరహిత మనియు 'రాజమహేంద్ర' వాడుల యేకాభిప్రాయము.

ఇంక 'రాజమహేంద్ర' మనుటకు మఱి కొన్ని కాసనాధారములు. మన రాజమహేంద్రవరమును బదునైదవ శతాబ్దారంభమున గెడ్డిరాజులు పరిపాలించిరి. వారిలో 'గుమరగిరి' యొక్కడు. పేరి కాలఁడు రాజయినను, బరిపాలించినవాఁ డాతని మంత్రియు, బావముఁదియు నగు కాటయ వేముఁడు. మంత్రిగా నతని పాపార్థమును బరాక్రమమును జూచి సంతుష్టుడై కుమారగిరి యతనికి రాజమహేంద్రము మొదలుగాఁ గల తూర్పుదేశమును దానము చేసెను. ఇది కాటయ వేముని భాగ్యముగ మల్లాదిక వేయించిన తొత్తరమూడిదానకాసనము వలన (క్రీ. శ. 1430) స్పష్టపడుచున్నది.

'కుమరగిరి భూనాథ'

యన్నై విక్రమ తోషితః

ప్రొదాత్ ప్రాచీభువం రాజ

మహేంద్ర నగరీ ముఖాత్.

తొత్తరమూడ దానకాసనము (క్రీ. శ. 1430)

అదే కాసనమున మల్లాదిక మనయూరి మార్కండేయ శివాలయమును నిర్మించినట్లు కలదు. ఆ సందర్భమునను

అందు మనయూరి పేరు 'రాజమహేంద్ర' మనియే పేర్కొనఁబడినది. చూడుఁడు.

'రాజ చాళుజమహేంద్ర నామనగరే

గోదావరీ తీరగం

మార్కండేయ శివాలయం పతిహితా

మల్లాదికా ధర్మికా

కృతా శుద్ధ సువర్ణ రత్న ఖచితం ...

ఇంక శ్రీనాథుఁడు మనయూరి నెన్ని మాఱులు 'రాజమహేంద్ర' మని వ్యవహరించెనో చూడుఁడు.

'ప్రాకట విక్రమ స్ఫురణ

రాజమహేంద్రము రాజధానిగా

కాశీఖండము.

'రాజమహేంద్ర భూభువన

రాజ్య రమా రమణీ చునోహరుం

టాజిఁ గిరీటి కీర్తినిధి

యల్లయ వీరనరేంద్రుఁ డున్నతిన్.

కాశీఖండము.

'పిద్యంసుల్ రాజమహేంద్ర పట్టణమున' ధర్మాసనం బుండి ...

శ్రీనాథని చాటువు.

మఱియు విన్నకోట పెద్దన యను నొక కవి మనయూరివాడై, అతఁడు కా. శ 1824 (క్రీ. శ. 1402) సంవత్సరమున నుండెను. అతఁడు కావ్యాలంకార చూడమణి యను నొక లక్షణ గ్రంథమును రచించెను. ఆ గ్రంథమున నతఁడు పురవర్ణనమున 'రాజమహేంద్ర వరము' ను వర్ణించెను.

'ఎప్పుడును నొప్పు రాజమ

హేంద్ర వరము

ధరణిఁ గల్పించె నే రాజు

తనదుపేర

నట్టి రాజమహేంద్రుని

యనుఁగె మనుమఁ

డెసఁగఁ జాళుక్య విశ్వ

సర్వేశ్వరుండు.

కావ్యాలంకార చూడమణి.

'రాజమహేంద్ర వర స్థాత రాజవ

రేంద్రుఁ డెక్కువ తాతయేవిభునకు.'

కావ్యాలంకార చూడమణి

శ్రీనాథుని కంటెను బూర్వుడైన ట్టియు, మన రాజమహేంద్రవర నివాసుడైన ట్టియు విన్నకోట పెద్దన మన రాజ పట్టణమును రాజమహేంద్ర వరమనియే వ్యవహరించుట స్పష్టము.

మన జాతీయనాయకుడు ఆంధ్రేశ్వరి స్వీయచరిత్రమున నెన్నోమాఱులు రాజమహేంద్రవర మని వాడియుండెను.

ఒక వేళ 'రాజమహేంద్ర' శబ్దము వ్యవహృతమై యుండె నన్నచో, దానికి మనకంటెను గండుకూరి ప్రభృతులు దగ్గఱ, వారికంటెను అప్పకవి. అతని కంటెను శ్రీనాథుఁడు వానికంటెను విన్నకోట పెద్దన దగ్గఱ. మన అదికి వి అందఱ కంటెను దానికిఁ జేరు వయిన వాఁడు. అయినను వీరిలో నొక్కరును దానిని వాడ లేదనఁగా, ఆ శబ్దము వారి కంతమాత్రమును అంగీకార్యము కాదనియే కదా ఆర్థము!

సారాంశము.

1. రాజమహేంద్ర అండ్లము కృత గ్రంథక శరణ్యము.

2. అది 'రాజమహేంద్ర' నుండి యేర్పడినది. దానినుండి 'రాజమండ్రి' యేర్పడినది.

3. రాజమహేంద్రుని నన్నయయ్యాదిగా నేటి వఱకును గల యాంధ్ర విద్వత్కవులెవ్వరును వాడలేదు.

4. శ్రీ భావరాజు వేంకటకృష్ణారావు, శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మ ప్రభృతి చరిత్రకారులు కూడ దాని సంగీకరింప లేదు.

5. 'రాజమహేంద్ర' ను నన్నయ అదిగా నేటి వఱకును గల తెలుగు కవులందఱును వాడిరి.

6. దానికి శ్రీ భావరాజ ప్రభుత్వ చరిత్ర కారుల వ్యవహారముగలదు.

7. దానికి బ్రాచీన కాసనాధారము లున్నవి.

8. తెలుగు వారమైన మనకుఁ దెలుగు పండితుల వ్యవహారము ప్రమాణముగాని కన్నడము వంటి యన్య భాషలుగావు. రైల్వేటిక్కెట్లు మొదలే ప్రమాణము గావు. అందుఁ దప్పులు తప్పలుగా నుండును.

9. 'రాజమహేంద్ర' క్రీ. శ. 975 నుండి యుండె ననుచో, 'రాజమహేంద్ర' క్రీ. శ. 919 నుండియు నుండెను. అందుచే 'రాజమహేంద్ర' యే ప్రాచీనతరము.

10. రాజమహేంద్రకిఁ బదియవ శతాబ్దమున రచింపఁబడిన దేశీయ గ్రంథమే దియు ఆధారముగాఁ జూపఁబడుటలేదు.

11. 'రాజమహేంద్ర' కు దేశీయములైన ప్రాచీనాధారము అనేకములుండఁగా విదేశీయ వ్యవహారమున బ్రామాణికముగాఁ గైకొనుటలో నాచిత్యమే మాత్రమును లేదు.

12. 'రాజమహేంద్ర' ని సమర్థించుచున్నారని చెప్పఁబడు పెద్దలు సయితము తమ ముఖ్య గ్రంథములలో మాత్రము 'రాజమహేంద్ర' మనియే ప్రయోగించినారు.

ఊరిపేరు మారవలయునన్న, ఊరివారికిఁగల ఆపేరి విషయమున ఏకాభిప్రాయము లేనిదే జరిగిడిది కాదు, దీనిని ఇప్పటికైనను గ్రహించి రాజమహేంద్రవాదులు పయిద్యాదశ విషయములను బరిశీలించి, రాజమహేంద్ర వాదమును విడనాడుదు రని ఆశించుచున్నాను.

సుప్రసిద్ధ చారిత్రక పరిశోధకులు

శ్రీ దిగవల్లి వేంకటశివరావు, బి. ఏ., బి. ఎల్. గారి

లేఖ - 1

హైద్రాబాదు 14-11-81.

...రాజమహేంద్ర వరమును గూర్చిన చర్చను గమనించాను. నన్నయ భట్టు గారు పురమన్నారు. కవిసార్వభౌముడు వరమన్నాడు. ఆనాటినుండి కవుల ప్రయోగములు ఇవికదా! ఎవరో పాశ్చాత్యుడైన కన్నింఘము రాజమహేంద్ర అన్నాడు, కనుక ఆపేరు పెట్టాలనే మహానుభావుల వాదనను చూసి బాధపడినాను.

1871 లో దిట్టకవి నారాయణకవి రచించిన రంగరాయ విజయమును పితాపురం రాజా గంగాధర రామారావు గారు ముద్రించారు. అందులో రాజమహేంద్రవరములో శ్రేణించి సేనానాయకుడైన బుస్సీవార దర్బారుకు శ్రీకాకుళము సరకారులోని జమీందారులు రావడము బొబ్బిలివారు రాకపోవడము వర్ణించారు. మహమ్మదీయులు మన జిల్లాను సర్కారులుగా విభజించి పాలించారు. అప్పుడువారు కొండవీడు కొండపల్లి ఏలూరు రాజమహేంద్ర చికాకోలు సర్కారులనేవాడు. రాజమహేంద్ర తురకల ఆపభ్రంశ ప్రయోగము. ఇంగ్లీషువారిదికాదు. ఇంగ్లీషు తూర్పు ఇండియా కంపెనీవారి రికార్డులలో రాజమండ్రి అని ఇంగ్లీషులో వ్రాస్తూ దాని ప్రక్క రాజమహేంద్రవరమని వ్రాసిన రికార్డులు లెక్కలేనన్ని ఉన్నవి. అనుమానమున్నవారు హైద్రాబాదులో Archives కు వచ్చి చూడవచ్చును.

గోదావరి జిల్లా 1859 సం॥ వరకు రాజమహేంద్రవరం లేక రాజమండ్రి జిల్లా అని వ్యవహరింప బడేది. గోదావరి

జిల్లాలో కొన్ని సంవత్సరములపాటు జిల్లా జడ్జిగా పనిచేసిన హెన్రీమాను దొరగారు రచించిన గోదావరి జిల్లా మాన్యులును గవర్నమెంటువారు 1878 సం॥లో ముద్రించారు. దానిలో రాజమండ్రి అనే ఇంగ్లీషు మాటతో పాటు రాజమహేంద్రవరము అని వ్రాయబడియున్నది. ఆనాటి కన్నో శతాబ్దముల నుండి వాడుకలోనున్న దేశ్యపదాన్ని ఆ దొరగారు వివరించారు. అలాగే మద్రాసు అనే ఇంగ్లీషుమాట ప్రక్క చెన్నపట్టణమని దొరలు వ్రాసిన రికార్డులు లెక్కలేనన్ని ఉన్నవి. చెన్నపట్న Archivesలో చూడవచ్చును. ఇక స్వవిషయం ...

లేఖ - 2

హైద్రాబాదు 9-12-81

...రాజమహేంద్ర వరం అనేపేరే సరియైన అసలు పేరు; అనేదానికి సందేహంలేదు. ఇదివరకు దీనిని గూర్చి సందేహించినవారు లేరు.

చరిత్రగ్రంథాలలో, సాహిత్యగ్రంథాలలో కవుల పద్యాలలో ప్రజలనోళ్ళలో ఆపేరే వాడుకలో నున్నది కదా!

గత శతాబ్దములో రాజమహేంద్ర వర గ్రామదేవత చామాలమ్మను గూర్చి ఒక కవి రచించిన క్యామలాంబాశతకం లో ఆ పేరుమీద చాలా పద్యాలున్నవి. తూర్పు ఇండియా కంపెనీ దొరల సంగతి తురకల సంగతి ఉన్నవి. శ్రీ కంగూరి గుబ్బారావుగారి శతక కవుల చరిత్రలో కొన్ని పద్యాలుదాహరింపబడియున్నవి.

